PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

ZPRÁVA

z analýzy názorů a podnětů žáků posledního ročníku základní školy týkajících se vzdělávacích a profesních rozhodnutí

Název Programu: INTERREG V-A Česká republika-Polsko
Fond Mikroprojektů 2014–2020 v Euroregionu Silesia

Číslo projektu: CZ.11.4.120/0.0/0.0/16_013/0003096

Název projektu: Mądry wybór przyszłej szkoły II / Chytrá volba budoucí školy II

Projekt je spolufinancován z prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj a ze státního rozpočtu Polské republiky

Obsah

Úvod 2

1. **Úvod** **3**
   1.1. Vzdělávací systém a organizace profesního poradenství v Polsku 3
   1.2. Vzdělávací systém a organizace profesního poradenství v Česku 8

2. **Analýza výsledků průzkumu** **10**
   2.1. Slabé a silné stránky profesního poradenství podle názoru odborníků 10
   2.2. Výsledky průzkumů mezi žáky a studenty v Polsku a v Česku 12
   2.3. Výsledky průzkumů mezi učiteli v Polsku 26
   2.4. Závěry a doporučení 27

3. **Metodická případová studie ve skupinovém poradenství pro profesní poradce, vychovatele a učitele odborných předmětů** **28**
   3.1. Osvědčené postupy s rozdělením na školní vzdělávací stupně 28
   3.2. Materiály pro výuku různých předmětů 38
   3.3. Pomůcky pro výuku profesního poradenství 41
   3.4. Scénáře pro učitele 44

4. **Diagnostika v profesním poradenství – doporučené nástroje pro testování profesních předpokladů žáků na podporu profesních poradců** **64**

5. **Pokyny pro učitele, profesní poradce, koordinátory školních aktivit** **68**

6. **Spolupráce profesních poradců s rodiči, podniky, středními školami a institucemi trhu práce – příklady osvědčených postupů** **70**

Literatura 74

Projekt je spolufinancován z prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj a ze státního rozpočtu Polské republiky

Úvod

Vzdělávací a profesní rozvoj člověka úzce souvisí se sociálním prostředím a trhem práce. Aktivity realizované v rámci projektu „Chytrá volba budoucí školy II“ reagují na ustanovení Integrované strategie rozvoje dovedností 2030, která obecně nastiňuje úkoly pro vzdělávání v procesu celoživotního učení, řešení mezer na trhu práce, řádnou přípravu dětí a mladých lidí na volbu povolání a spolupráci se zaměstnavateli. Město Wodzisław Śląski patří do západní podoblasti Slezského vojvodství. Strategie rozvoje Slezského vojvodství „Slezsko 2030“ ve svých operačních cílech předpokládá mimo jiné „zvyšování kvality a zlepšování přístupu k moderní vzdělávací nabídce na všech úrovních vzdělávání, reagující na sociální a ekonomické výzvy, včetně trhu práce“ a „rozvoj meziodvětvové a mezinárodní spolupráce vzdělávacích subjektů, včetně duálního odborného vzdělávání“. Partnerem přeshraničního projektu „Chytrá volba budoucí školy II“ bylo české město Karviná.

Zpráva vypracovaná v rámci výše uvedeného projektu obsahuje závěry z analýzy názorů a podnětů žáků posledních tříd základních škol ve městech Wodzisław Śląski a Karviná na téma rozhodování o vzdělávací a profesní dráze. Zahrnuje také doporučení a materiály, které budou využity k vytvoření modelu profesního poradenství založeného na spolupráci a na společných aktivitách odborníků ve specifických oblastech, jehož cílem je u žáků informovanější výběr školy na základě skutečných kritérií.

Vypracování metodologie průzkumu: S. Bloch, S. Ficek, A. Krzyżanowska, J. Brodowska.
Statistická analýza, závěry a doporučení: Izabela Głomb, Sylwia Bloch.
Metodika práce v oblasti profesního poradenství: učitelé-konzultanti Regionálního centra pro další vzdělávání učitelů „WOM“ v Rybniku.
Koordinace práce skupiny odborníků: S. Bloch, M. Gajek-Czapla, S. Ficek.
Ilustrace: Kazimiera Drewniok.
Sazba a zlom: STUDIO NOA.

Rádi bychom poděkovali odborníkům, kteří přispěli k vytvoření výzkumného nástroje a identifikaci silných a slabých stránek profesního poradenství, kterými jsou G. Hajduczek, D. Pieńkowska, A. Bizoń, M. Kostroun, I. Burka, M. Kujańska, J. Kokot, A. Wilkowska.

Děkujeme žákům 8. tříd základních škol ve Wodzislawi Śl., žákům 9. tříd základních škol v Karviné a učitelům wodzisławských základních škol za účast ve výzkumu vykonaném ve školním roce 2022/2023.

1. Úvod

1.1. VZDĚLÁVACÍ SYSTÉM A ORGANIZACE PROFESNÍHO PORADENSTVÍ V POLSKU

Mateřská škola

Předškolní vzdělávání pro děti ve věku 3-5 let není povinné. Pouze šestileté děti musí absolvovat tzv. roční předškolní přípravu. Každé tříleté, čtyřleté a pětileté dítě má však právo na místo v mateřské škole ve své obci, pokud se jeho rodiče rozhodnou předškolní péči využít. Sedmileté děti zahajují povinnou školní docházku v první třídě základní školy.

Povinná školní docházka

Povinná školní docházka v Polsku trvá 9 let a zahrnuje poslední rok předškolního vzdělávání a 8 let základní školy.

Polský vzdělávací systém oddělil povinnou školní docházku a povinné vzdělávání:

- povinná školní docházka (tj. povinná docházka do osmileté základní školy) se vztahuje na děti a mládež ve věku od 7 do 15 let.
- povinné vzdělávání se vztahuje na mladé lidi ve věku od 15 do 18 let.

Vzdělávací systém

- 8letá základní škola,
- 4leté střední všeobecně vzdělávací škola,
- 5letá střední průmyslová škola,
- 3leté odborné učiliště (prvního stupně),
- 2leté odborné učiliště s maturitou (druhého stupně),
- postsekundární škola, střední všeobecně vzdělávací škola pro vzdělávání dospělých, odborné kvalifikační kurzy,
- vysoká škola.

Základní škola

Jedná se o osmiletou základní školu pro žáky ve věku od 7 do 15 let.

Výuka na osmileté základní škole se skládá ze dvou fází:

- 1. až 3. třída (první stupeň základní školy),
- 4. až 8. třída (druhý stupeň základní školy, výuka jednotlivých předmětů).

Osmá třída základní školy je ukončena celostátní externí zkouškou (tzv. zkouška žáků osmých tříd).

Střední vzdělávání

Absolventi osmiletých základních škol pokračují ve vzdělávání na všeobecných školách nebo v odborných středních učilištích.

Střední školy pro absolventy osmiletých základních škol jsou:

- 4leté střední všeobecně vzdělávací škola,
- 5letá střední průmyslová škola,
- 3leté odborné učiliště (1. stupně),
- 2leté odborné učiliště s maturitou (2. stupně).

Vzdělávání dospělých

Osoby, které dosáhly věku 18 let, mohou studovat: postsekundární školu (vedoucí k získání technického vzdělání), střední všeobecně vzdělávací školu pro dospělé (vedoucí ke střednímu vzdělání s maturitou nebo bez maturity), odborné kvalifikační kurzy (vedoucí k získání odborné kvalifikace). V případě státních zařízení je výuka bezplatná.

Vysokoškolské vzdělávání

V Polsku mohou studenti začít studovat po absolvování střední školy a po úspěšném složení maturitní zkoušky. Vysoké školy jsou: univerzity, technické univerzity, akademie. V Polsku je studium na státních univerzitách bezplatné.

Další kvalifikace může získat každá osoba prostřednictvím systému validace v rámci celoživotního vzdělávání.

Vypracováno na základě: https://eurydice.org.pl/system-edukacji-w-polsce

SYSTÉM PROFESNÍHO PORADENSTVÍ

S ohledem na roli profesního poradenství v přípravě žáků na volbu povolání a směru vzdělávání jsou úkoly škol/vzdělávacích institucí v oblasti profesního poradenství v Polsku vymezeny zákonem a mají systémový charakter. „Mateřské školy, předškolní oddělení základních škol a další formy předškolního vzdělávání a školy, s výjimkou uměleckých škol, vykonávají plánovitou a systémovou činnost v oblasti profesního poradenství s cílem podpořit děti a žáky v procesu zjišťování jejich zájmů a profesních předpokladů a v informovaném vzdělávacím a profesním rozhodování, včetně přípravy na volbu dalšího stupně vzdělávání a povolání...“. (Zákon o vzdělávání).

Profesní poradenství je poskytováno:

- v předmětech předškolního vzdělávání,
- povinných předmětech všeobecného nebo profesního vzdělávání,
- předmětech z rozsahu profesního poradenství,
- předmětech souvisejících s volbou vzdělání a povolání prováděné v rámci psychologické a pedagogické pomoci,
- aktivitách s vychovatelem.

Tabulka 1. Systém profesního poradenství v Polsku

PŘEDBĚŽNÁ PROFESNÍ ORIENTACE
úvodní seznámení dětí s vybranými profesemi a podněcování a rozvíjení jejich zájmů a nadání
PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

PROFESNÍ ORIENTACE	
seznámení žáků s vybranými profesemi, rozvíjení pozitivního vztahu k práci a vzdělávání a podněcování, zjišťování a rozvíjení jejich zájmů a nadání	
1. až 3. třída základní školy	4. až 6. třída základní školy

PROFESNÍ PORADENSTVÍ					
profesní poradenská činnost					
7. a 8. třída základní školy	Střední všeobecně vzdělávací škola	Střední průmyslová škola	Odborné učiliště (1. stupně)	Odborné učiliště s maturitou (2. stupně)	Postsekundární školy a školy pro vzdělávání dospělých

UČIVO Z PROFESNÍHO PORADENSTVÍ

Učivo z profesního poradenství je podrobně specifikováno pro děti a žáky jednotlivých škol a uvedeno v příloze nařízení ministra školství ze dne 12. února 2019 o profesním poradenství.

Zaměřuje se na čtyři oblasti:

sebepoznání / poznání vlastních možností,

svět profesí a trh práce,

trh se vzděláním a celoživotní vzdělávání,

plánování vlastního rozvoje a rozhodování o vzdělávací a profesní dráze.

Při podrobném rozboru a porovnání učiva výše uvedených oblastí pro jednotlivé školy a následné stupně vzdělávání lze postřehnout princip odstupňované obtížnosti zvládnutí a osvojení si učiva (viz připojená tabulka).

Tabulka č. 2 Vybrané učivo z profesního poradenství

	Mateřská škola	1.-3. třída	4.-6. třída	7.-8. třída	Stř. všeobecně vzděl. škola
Sebepoznání	Dítě: – vymezuje, co dělá dobře;	– uvádí příklady svých silných stránek v různých oblastech;	– identifikuje své silné stránky a možnosti jejich uplatnění v různých oblastech. života;	– uvědomuje si své vlastní možnosti a omezení, pokud jde o plněné úkoly;	– uvědomuje si své vlastní možnosti a omezení, pokud jde o plněné úkoly.
Svět profesí a trh práce	Dítě: – se pokouší a tvůrčím a netradičním způsobem používat potřeby a nástroje v souladu s jejich účelem;	– tvůrčím a netradičním způsobem používá potřeby a nástroje podle jejich účelu;	– tvůrčím a netradičním způsobem používá potřeby a nástroje podle jejich účelu;	– zvládá sebeprezentaci;	– připravuje se na prezentaci sebe sama a svých schopností při pracovním pohovoru.
Trh se vzděláním a celoživotní vzdělávání	Dítě: – pojmenovává etapy vzdělávání;	– uvádí různé zdroje znalostí a snaží se je využívat;	– samostatně získává informace a využívá různé zdroje informací;	– identifikuje význam celoživotního vzdělávání;	– analyzuje možnosti doplňování, rozšiřování a získávání profesních kvalifikací v rámci národního a evropského systému kvalifikací.
Plánování vlastního rozvoje a rozhodování o vzdělávací a profesní dráze	Dítě: – hovoří o tom, čím by chtělo být;	– hovoří o tom, čím by chtělo být a co by chtělo dělat;	– hovoří o svých vzdělávacích a profesních plánech;	– samostatně nebo s podporou profesního poradce si vybírá vhodnou vzdělávací a profesní dráhu;	– podle svých možností a konkrétních cílů si vybírá vhodnou vzdělávací a profesní dráhu.

S. B l o c h, *Opracowanie własne w oparciu o załączniki do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego*.

Tomuto učivo učí všichni učitelé na jednotlivých vzdělávacích stupních a navíc profesní poradci (tj. učitelé s kvalifikací v oblasti profesního poradenství).

Počet vyučovacích hodin s učitelem – profesním poradcem je uveden v tabulce:

Tabulka č. 3. Počet hodin výuky profesního poradenství

7. a 8. třídy základní školy		Stř. všeobecně vzděl. škola	Střední průmyslová škola	Odborné učiliště (1. stupně)	Odborné učiliště s maturitou (2. stupně)
7. tř. min. 10 hodin	8. tř. min. 10 hodin	min. 10 hodin během 4letého vzděl. období	min. 10 hodin během 5letého vzděl. období	min. 10 hodin během 3letého vzděl. období	výuka oborných předmětů včetně praktické odborné přípravy probíhá jako součást odborných kvalifikačních kurzů

PROGRAM PROFESNÍHO PORADENSTVÍ

Škola vypracovává program profesního poradenství na každý školní rok s přihlédnutím k Vnitroškolnímu systému profesního poradenství.

Program specifikuje:

1. činnosti související s realizací profesního poradenství (tematiku činností, v jakých odděleních bude realizován, způsoby a formy realizace činností se zapojením rodičů do těchto činností, zejména prostřednictvím organizace schůzek s rodiči – s výjimkou odborných učilišť s maturitou (2. stupně), pomaturitních studií a škol pro vzdělávání dospělých), termíny realizace činností, osoby odpovědné za realizaci jednotlivých činností;
2. subjekty, s nimiž škola spolupracuje při realizaci opatření (zaměstnavatelé, hospodářské samosprávy, školy poskytující odborné vzdělávání, pedagogicko-psychologické poradny, zařízení pro vzdělávání učitelů, instituce trhu práce apod.).

ÚKOLY PROFESNÍHO PORADCE:

1. systematicky diagnostikovat požadavků žáků/studentů na činnosti související s profesním poradenstvím,
2. vést výuku na téma profesního poradenství,
3. ve spolupráci s ostatními učiteli, včetně třídních učitelů, psychologů nebo pedagogů, vypracovat program profesního poradenství pro každý nový školní rok a koordinovat jeho plnění,
4. podporovat učitele, včetně třídních učitelů, psychology nebo pedagogy při plnění úkolů stanovených programem,

5. koordinovat informační a poradenské činnosti prováděné školou, včetně shromažďování, aktualizace a zpřístupňování vzdělávacích a profesních informací odpovídajících danému vzdělávacímu stupni,
6. plnit úkoly vyplývající z programu.

1.2. VZDĚLÁVACÍ SYSTÉM A ORGANIZACE PROFESNÍHO PORADENSTVÍ V ČESKU

Mateřská škola

Mateřská škola je určena pro děti od 3 do 6 let. Mateřská škola je povinná pro všechny pětileté děti (roční předškolní příprava před nástupem do školy). Cílem předškolního vzdělávání je rozvíjet u dětí návyk k učení a usnadnit jim navazování kontaktů s jejich vrstevníky. Tyto aspekty jsou klíčové pro hladký přechod na základní školu. Organizace předškolního vzdělávání je v kompetenci jednotlivých obcí.

Základní a nižší střední škola

Školní docházka je povinná pro děti ve věku od 6 do 15 let a trvá devět let. Rozvrh vyučovacích hodin českých žáků zahrnuje předměty, jako jsou např. český jazyk, cizí jazyk (obvykle angličtina), matematika, exaktní vědy, zeměpis, dějepis, výtvarná výchova, hudební výchova, tělesná výchova a pracovní výchova. Po devíti letech základní školní docházky (tj. po ukončení 9. třídy) mohou žáci pokračovat ve vzdělávání na nižší střední škole, která trvá čtyři roky. Žáci s velmi dobrými studijními výsledky mohou již od 5. třídy pokračovat ve výuce na gymnáziu (v tom případě výuka pokračuje 8 let) nebo až od 7. třídy (v tom případě výuka pokračuje 6 let).

Střední vzdělávání

Střední vzdělání/sekundární kvalifikace zahrnuje jeden ze tří stupňů v závislosti na vzdělávacím programu:

1. **5. střední vzdělání** dosažené po jednoletém nebo dvouletém studiu a poskytovaný středními školami, většinou nazývanými *odborná škola*, *odborné učiliště* nebo *praktická škola*;
2. **střední vzdělání s výučním listem** dosažené po dvou nebo třech letech výuky;
3. **střední vzdělání s maturitní zkouškou** je obecné nebo profesní povahy. Maturitní zkouška opravňuje žáky podat žádost o přijetí ke studiu na vysoké škole. Odborné vzdělávání na tomto stupni obvykle poskytují střední odborné školy nebo střední odborná učiliště, které trvá čtyři roky. Studenti získají kvalifikaci pro vstup do specifických technických, ekonomických a jiných profesí nebo vysoce kvalifikovaných pracovních míst a přístup k vysokoškolskému vzdělání. Všeobecné vzdělání poskytují střední školy, které se obvykle nazývají všeobecné střední školy.

Na středních školách může být vzdělávání doplněno také systémem kurzů (nástavbové studium, zkrácené studium s výučním listem a zkrácené studium s maturitní zkouškou).

Konzervatoře

Konzervatoře realizují šesti- a osmileté programy všeobecného a odborného vzdělávání v hudebním, tanečním, pěveckém a dramatickém oboru a připravují studenty pro uměleckou činnost a kombinovanou uměleckou a pedagogickou činnost. Tyto školy jsou zakončeny absolutoriem, které studentům dává kvalifikaci vyšší odborné vzdělání na konzervatoři. Studenti si také mohou ukončit vzdělání maturitní zkouškou, která je podmínkou pro přijetí ke studiu na všech vysokých školách.

Vyšší odborné školy

Vyšší odborné školy připravují studenty se středoškolským vzděláním k výkonu vysoce kvalifikovaných profesí. Poskytují vyšší odborné vzdělání zakončené absolutoriem.

Vysokoškolské vzdělávání

Vysokoškolské instituce poskytují vzdělání na třech úrovních studia: bakalářské, magisterské a doktorské studium. Umožňují také získávat, rozšiřovat a prohlubovat znalosti v různých vědních a kulturních oblastech v rámci programů celoživotního vzdělávání.

FORMY PROFESNÍHO PORADENSTVÍ

Český vzdělávací systém nepoužívá pojem „profesní poradce“. Výuka profesního poradenství je úkolem všech pedagogů. Učitelé tato témata probírají v rámci výuky předmětu, který vyučují.

Programy předškolního vzdělávání obecně zahrnují základy rozvoje dovedností pro řízení kariéry, rozvoj sebepoznání, komunikace s ostatními, porozumění společnosti a ostatním.

Profesní poradenství ve škole je obvykle v kompetenci výchovného poradce. Poradenství kombinuje vzdělávací, informační a poradenskou podporu při vhodné volbě vzdělávací cesty a následném profesním uplatnění.

Mezi úkoly výchovného poradce v oblasti profesního poradenství patří mimo jiné:

- koordinace hlavních oblastí profesního poradenství – profesního vzdělávání a diagnostických a poradenských aktivit zaměřených na volbu vzdělávací cesty žáka;
- základní skupinový výzkum zaměřený na volbu povolání, administraci, zpracování a interpretaci zájmových dotazníků v rámci vlastní odborné způsobilosti a analýza preferencí žáků při volbě povolání;
- individuální průzkum volby povolání a příslušné individuální poradenství (ve spolupráci s třídním učitelem);
- poradenství určené zákonným zástupcům ohledně očekávání a plánů žáků (ve spolupráci s třídním učitelem);

- spolupráce s poradenskými zařízeními a zařízeními péče o děti při poradenských činnostech přesahujících kompetence školy;
- organizování skupinových návštěv žáků v informačních centrech úřadů práce a informování žáků a studentů a zákonných zástupců o možnosti individuálního využití poradenských služeb těchto center;

Některé školy také realizují projekty na podporu profesního rozvoje žáků a studentů nebo využívají externích služeb veřejných, neziskových a soukromých subjektů. Školy spolupracují s pedagogicko-psychologickými poradnami v oblasti profesního poradenství (zejména diagnostických testů).

Vypracováno na základě:
https://www.msmt.cz/
https://www.schooleducationgateway.eu/pl/pub/resources/toolkitsforschools/subarea.cfm?sa=15&c=203
http://www.irp-fundacja.pl/know-how-portal/kraje/czeska_republika.php

2. Analýza výsledků průzkumu

2.1. Slabé a silné stránky profesního poradenství podle názoru odborníků zapojených do projektu

Analýza výsledků práce skupiny odborníků zřízené v rámci projektu, kterou tvořili profesní poradce, psycholog, školní pedagog, zástupce podnikatelské sféry, zástupce měst Wodzisław Śląski a Karviná), uvádí následující silné stránky profesního poradenství: úprava pravidel profesního poradenství na úrovni zákona, vymezení učiva z profesního poradenství pro jednotlivé vzdělávací stupně a uložení povinnosti všem učitelům při jejich realizaci (v Polsku); možnost pravidelných konzultací s výchovným poradcem na základní škole, poskytování dostatečných informací ze strany základní školy důležitých pro budoucí profesní rozhodování, pravidelné konzultace s rodiči (Česko).

Z toho lze vyvodit, že mezi slabé stránky profesního poradenství patří následující:

Tabulka č. 4. Silné a slabé stránky profesního poradenství

V Polsku	V Česku
podle názoru rodičů:	
• nedostatek informací o potřebách trhu práce; • nedostatek informací o současném systému vzdělávání na odborných školách; • předávání nabídek především ze všeobecných středních škol; • nepřijetí opatření vedoucích ke změně informovanosti o odborných školách (nálepkování, že tyto školy navštěvují nejslabší žáci); • slabá informovanost o typech středních škol; • pozdní předávání jejich nabídek;	• dlouhé čekací doby na schůzku s odborníkem v oblasti profesionálního poradenství; • rozhodování o výběru školy po ukončení základní školy až na poslední chvíli, tj. v 9. třídě; • příliš malá skupina poradců (jeden poradce by měl pracovat s určitým počtem žáků, aby se jim mohl více věnovat a provázet je celým procesem rozhodování až do jeho skončení);
podle názoru učitelů:	
• nedostatek financí na výukové materiály; • stigmatizace odborných škol; • nízká angažovanost podnikatelů;	• obtížná pravidla financování poradců ve školách; • rostoucí potřeba využití psychologů a jejich nedostatek; • málo nabídek pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami;
podle názoru podnikatelů:	
• nedostatečná individualizace; • žáci nemají dostatečné znalosti o zaměstnavatelích a podnicích;	• žáci se při výběru školy neřídí svými schopnostmi; • malá znalost profesí (žáci nemají reálnou představu o tom, co profese obnáší); • poptávka po absolventech řemeslných a technických oborů neodpovídá nabídce učebních oborů na školách.

Prezentované názory potvrdil průzkum mezi žáky končícími základní školu ve městech Wodzisław Śląski (Polsko) a Karviná (Česko).

2.2. Výsledky šetření mezi žáky v Polsku a v Česku

Statistické šetření se týkalo skupiny žáků 8. tříd základních škol, jejichž řídícím orgánem je město Wodzisław Śląski, a skupiny žáků 9. tříd z Karviné, která je partnerem projektu. Předmětem šetření bylo zjistit, jakými faktory se řídí žáci při výběru školy a budoucího povolání a jak funguje profesní poradenství na základních školách. Šetření bylo provedeno v září 2022 formou anonymního online dotazníku. Dotazník se skládal ze sedmnácti otázek, včetně sedmi uzavřených otázek s jednou možností výběru, osmi uzavřených otázek s více možnostmi výběru a dvou otevřených otázek. U několika otázek měli respondenti také možnost uvést jinou než uvedenou odpověď. U otázek s více možnostmi odpovědí je referenčním bodem vždy zkoumaná skupina.

Šetření se zúčastnilo 772 studentů (423 z Polska a 349 z Česka). Následující grafy ukazují počty respondentů podle pohlaví a věkovou rozmanitost zkoumané skupiny žáků:

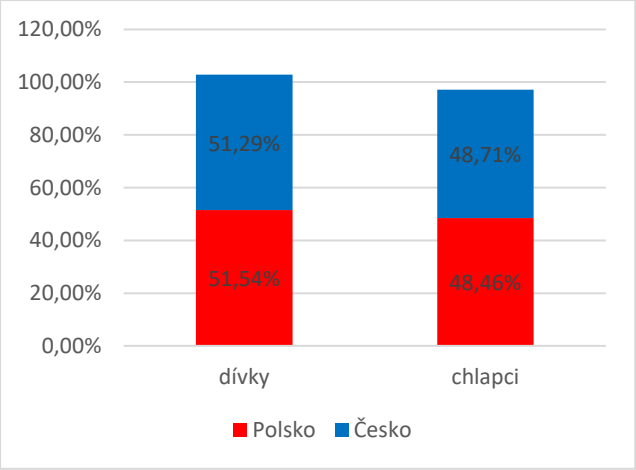

Graf č. 1. Počet respondentů podle pohlaví

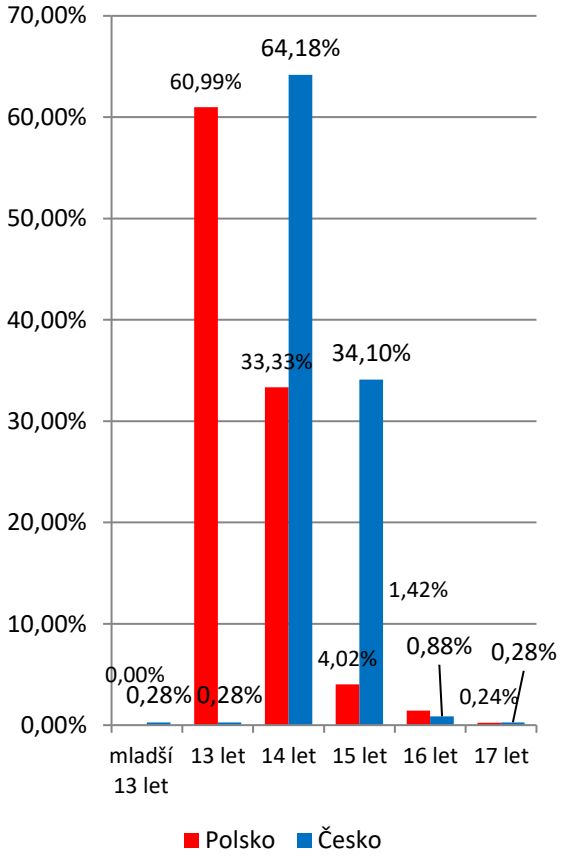

Graf č. 2. Počet respondentů podle věku

Z výše uvedených údajů vyplývá, že ve sledované skupině polských žáků převažovali třináctiletí – 258 a čtrnáctiletí – 141 žáci, zatímco mezi českými žáky převažovali patnáctiletí. Počet dívek a chlapců byl v obou skupinách podobný.

PODROBNÁ ANALÝZA VÝSLEDKŮ ŠETŘENÍ

Otázka č. 1. Kdy se budete rozhodovat o výběru střední školy?

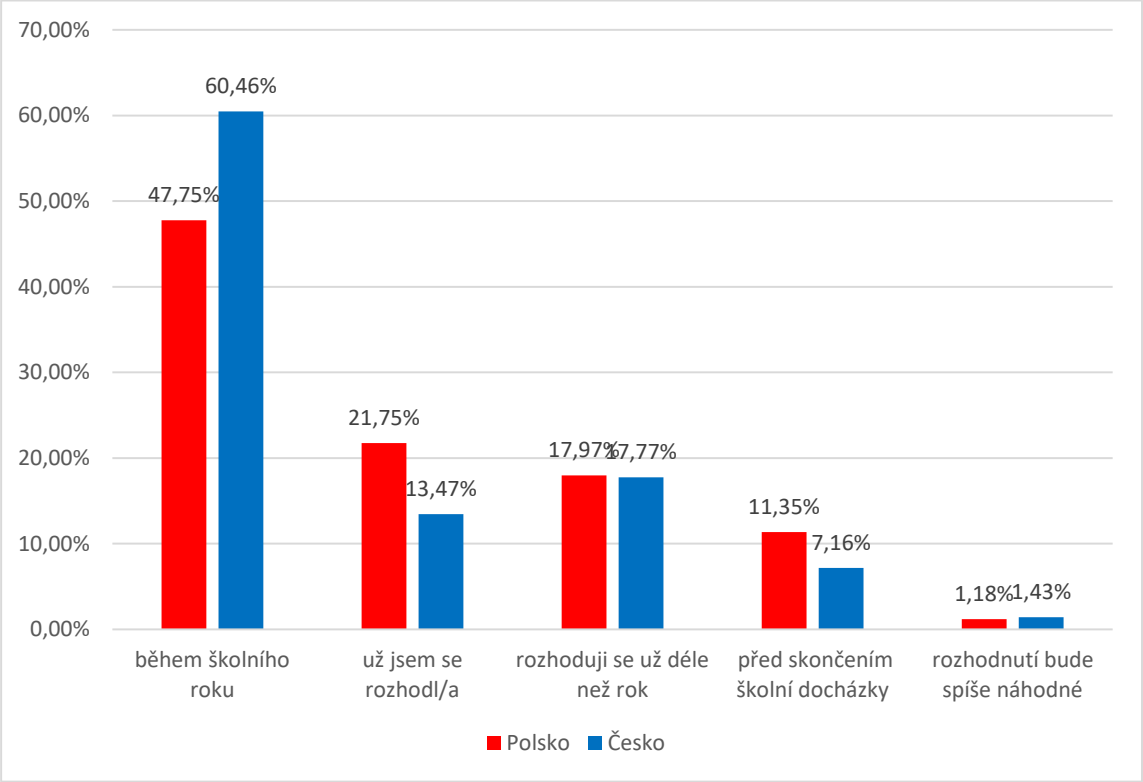

Graf č. 3

Z odpovědí žáků vyplývá, že rozhodnutí o výběru školy bude nejčastěji učiněno v průběhu školního roku, žáci se tedy rozhodnou v 8./9. třídě základní školy, když tuto odpověď uvedlo 202 polských a 211 českých žáků. Velký počet žáků se již rozhodl a zvolil si svou budoucí vzdělávací a profesní dráhu.

Otázka č. 2. Co/kdo ovlivnil váš výběr střední školy?

Žáci u této otázky mohli zvolit až tři odpovědi. Získané údaje ukázaly, že hlavním faktorem rozhodujícím o výběru školy budou zájmy žáků, když toto kritérium uvedlo 375 polských a 274 českých žáků. Důležitá je také vzdálenost od místa bydliště žáka, tedy čas a možnost dojíždění na střední školu, když tento faktor zvolilo 189 respondentů, stejně jako atraktivita vyučené profese, a tedy možnost pozdějšího uplatnění a mzda. Učitelé a školní pedagog mají na rozhodování žáků malý vliv, když takto odpovědělo pouze 11 dotazovaných. Překvapivě možnost zaměstnání uvedli polští žáci až na čtvrtém místě, když toto kritérium zvolilo přibližně 22 % studentů, zatímco přibližně 34 % českých žáků označilo tento faktor za důležitý.

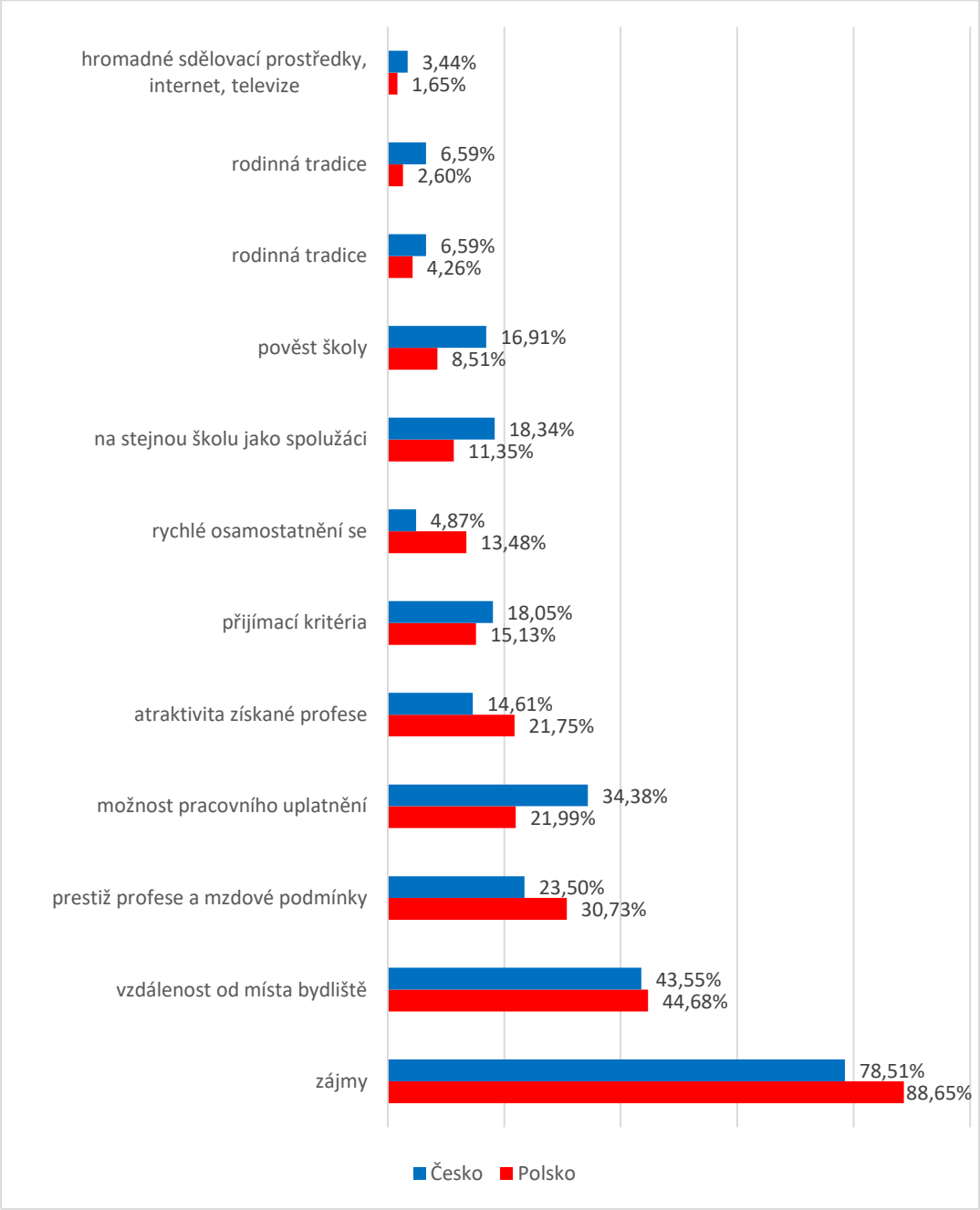

Graf č. 4

Otázka č. 3. Jak se rozhodujete při výběru střední školy?

Získané odpovědi na otázku č. 3 naznačují, že žáci se pro výběr školy rozhodují sami nebo s podporou rodičů, nikoli však nutně v souladu s jejich přáním. Přestože si žáci mohli vybrat tři z uvedených odpovědí, učitelé, školní pedagog nebo spolužáci byli uvedeni jen zřídka, což znamená, že na rozhodnutí žáka mají jen velmi malý vliv.

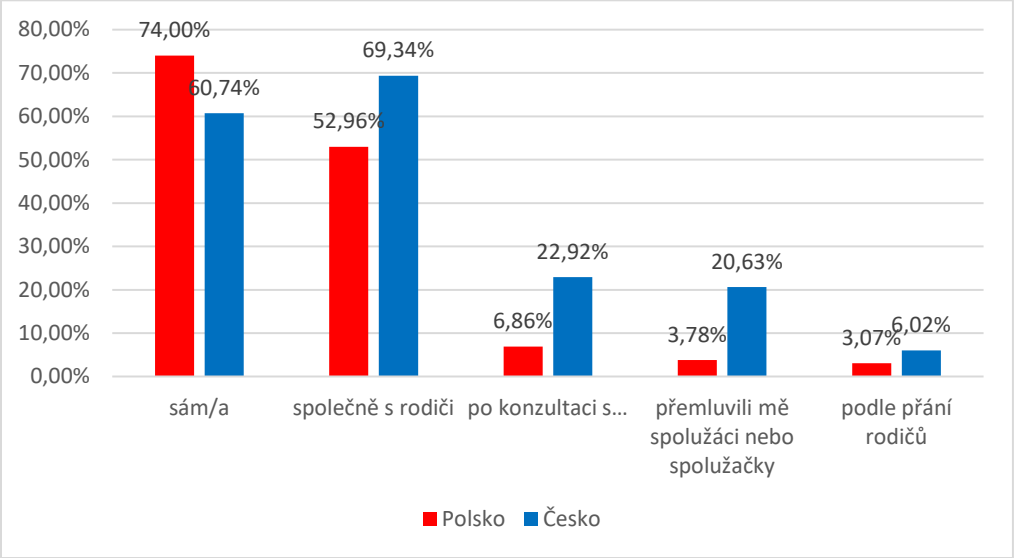

Graf č. 5

Otázka č. 4. Jaké dovednosti/znalosti chcete ve škole rozvíjet s učitelem nebo profesním poradcem, abyste se mohli správně rozhodnout v souvislosti s výběrem školy/povolání?

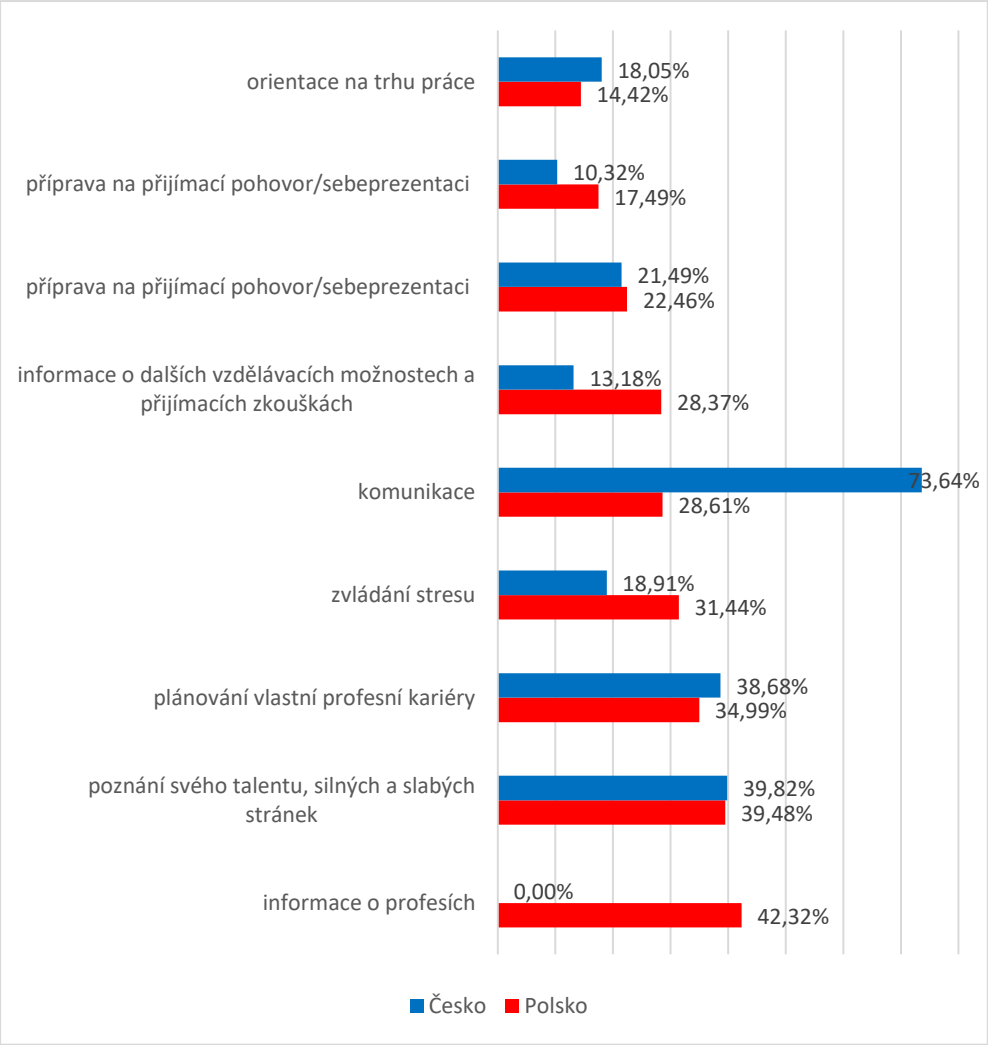

Graf č. 6

Z odpovědí získaných u další otázky lze vyčíst, že polští studenti rozhodně očekávají rozšíření svých znalostí o profesích a trhu práce, což je obzvláště důležité, protože profesní rozhodnutí jsou často přijímána spíše na základě vlastního přesvědčení a názorů než na základě ověřených a aktuálních údajů. Pro respondenty je také důležité sebepoznání, tedy znalost svých možností, talentu a predispozic, silných a slabých stránek, což vede k lepšímu plánování profesní kariéry. Za zmínku také stojí, že 133 žáků uvedlo, že by chtěli rozvíjet dovednost lépe zvládat stres, což naznačuje, že stres je problémem pro velkou skupinu žáků. Čeští žáci nejvíce očekávají komunikační cvičení, když tuto volbu učinilo 257 žáků, čehož lze dosáhnout mimo jiné častějším využíváním skupinové formy práce, která potřebu komunikace umocňuje.

Otázka č. 5. Jakou formu výuky/setkání s profesním poradenstvím považujete za nejpřínosnější?

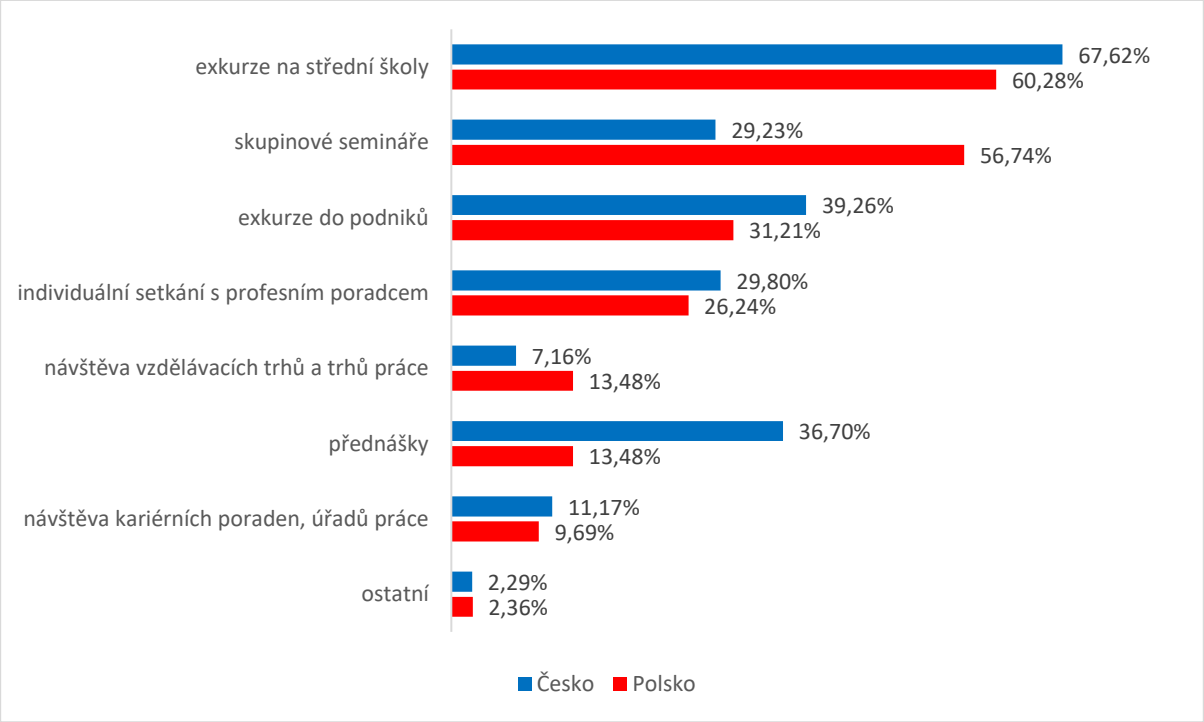

Graf č. 7

Nejpřínosnějšími formami profesního poradenství, které uvedli polští i čeští žáci, jsou návštěvy středních škol, podniků a seminářů. Získané odpovědi potvrzují, že žáci dávají přednost praxi před teorií. Pro české žáky jsou velmi důležité přednášky a besedy, což může být způsobeno tím, že tito žáci nemají ve svém rozvrhu další hodiny s profesním poradcem, když tuto volbu učinilo 137 žáků. V kategorii „ostatní“ žáci nejčastěji opakovali znění již zmíněných kategorií a nejčastěji se objevoval návrh na osobní seznámení se středními školami.

Otázka č. 6. Jakých aktivit v rámci profesního poradenství ve škole jste měli možnost se zúčastnit?

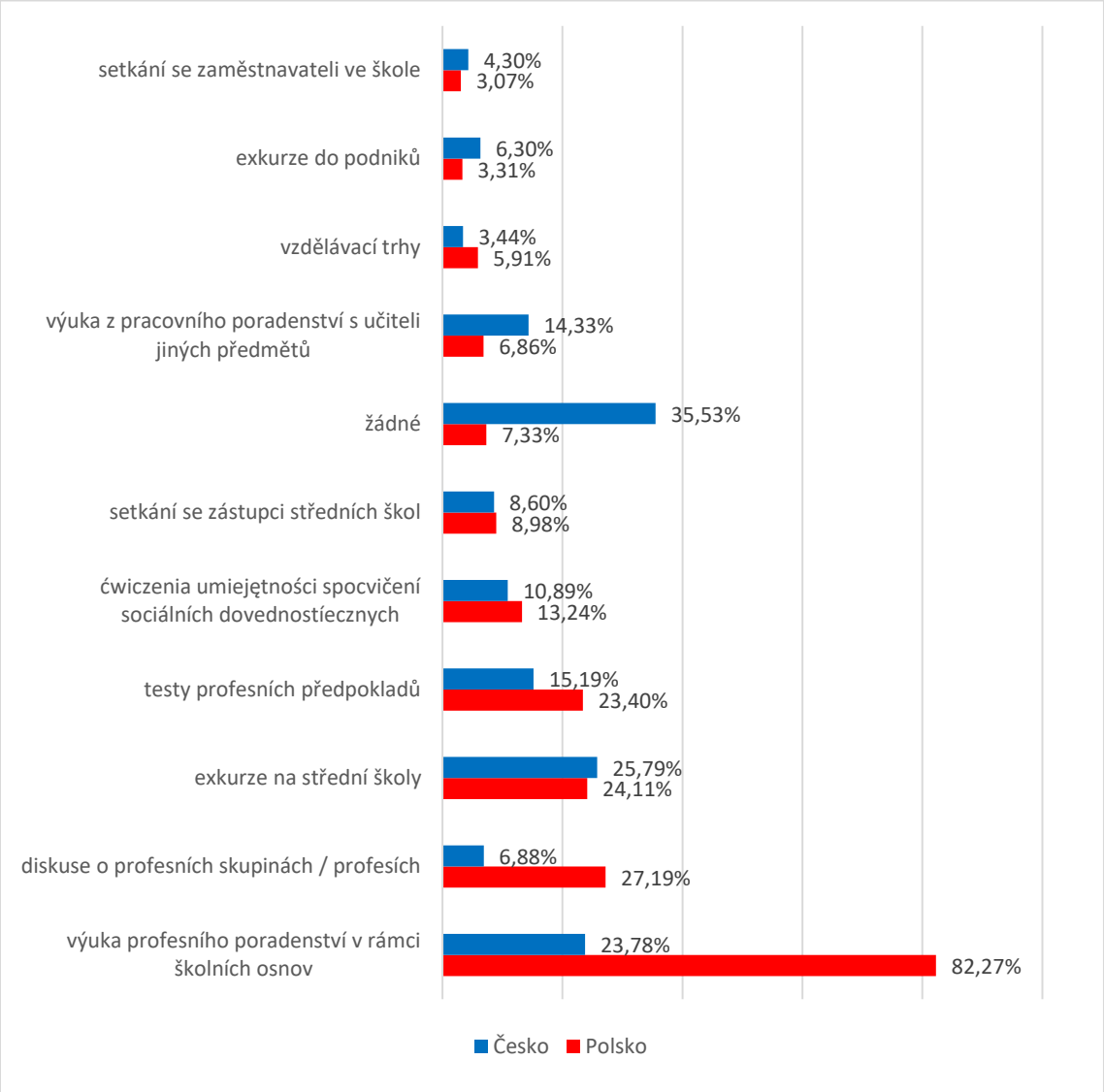

Graf č. 8

Ze získaných odpovědí na další otázku vyplývá, že nejoblíbenější formou, se kterou se polští žáci dosud setkali, jsou hodiny profesního poradenství vedené v rámci učebního plánu. Nedostatečný kontakt studentů s reálným trhem práce, zaměstnavateli nebo zástupci konkrétních profesí. Čeští žáci nemají výuku profesního poradenství, proto největší skupina 124 žáků odpověděla, že neměla možnost účastnit se žádné výuky. (Učivo z profesního poradenství přednášejí všichni učitelé v rámci výuky svého předmětu).

Otázka č. 7. Jakých dalších aktivit v rámci profesního poradenství byste se chtěli zúčastnit?

Otázka č. 7 byla otevřenou otázkou. Žáci nejčastěji odpovídali, že by rádi navštěvovali střední školy, podrobně se seznamovali s nabídkou těchto škol a studijních oborů, zúčastňovali se dnů otevřených dveří. Mnoho odpovědí se týkalo také návštěv podniků a setkání s jejich zástupci. Z předložených návrhů vyplývá, že by bylo dobré, aby se studenti mohli účastnit informačních schůzek se zástupci středních škol a aby se mohli účastnit tzv. odborné výuky a workshopů pořádaných především středními odbornými školami.

Mezi odpověďmi českých žáků na tuto otázku se objevovalo sledování filmů o různých profesích, beseda s osobami vykonávajícími toto povolání, setkání se staršími zkušenými lidmi, kteří se kdysi pro tuto profesi rozhodli.

Otázka č. 8. Jak se připravujete na výběr školy po ukončení základní školní docházky?

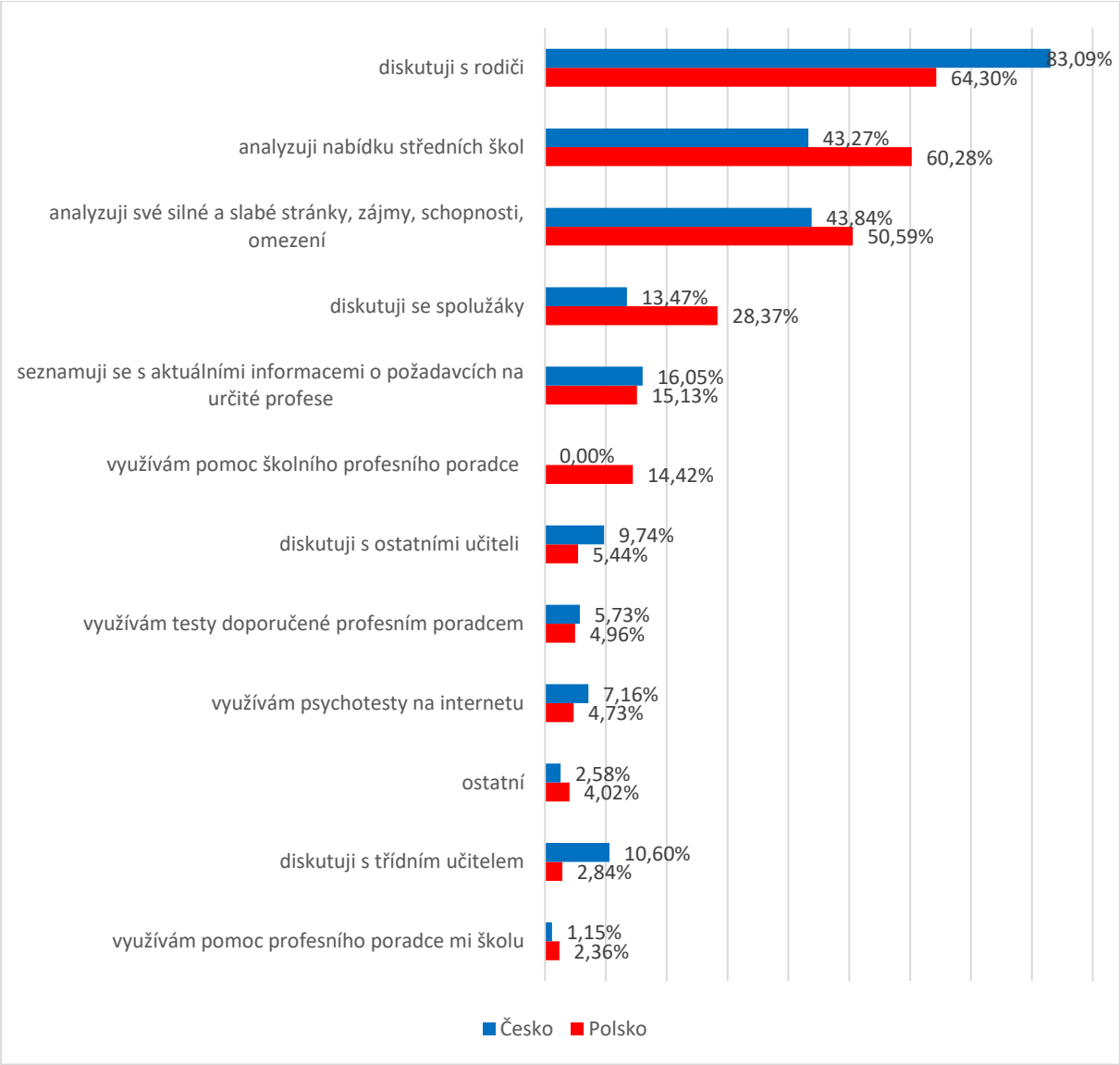

Graf č. 9

Z odpovědí na osmou otázku jasně vyplývá, že žáci se o výběru školy po ukončení základní školy rozhodují společně se svými rodiči na základě analýzy nabídky škol po ukončení základní školy, přičemž berou v úvahu i své zájmy, schopnosti a omezení. V kategorii „ostatní“ žáci navíc odpověděli, že navazují kontakty s lidmi, kteří navštěvují školy, o něž mají zájem, a zjišťují jejich názor, stejně jako se ptají na názor starších sourozenců a lidí, kteří absolvovali určitou školu po ukončení základní školní docházky. Mnoho odpovědí v kategorii „ostatní“ se shodovalo s odpověďmi, které byly uvedeny v již zmíněných kategoriích.

Otázka č. 9. Do jaké míry vám podle vašeho názoru škola pomáhá při plánování vaší vzdělávací a profesní budoucnosti?

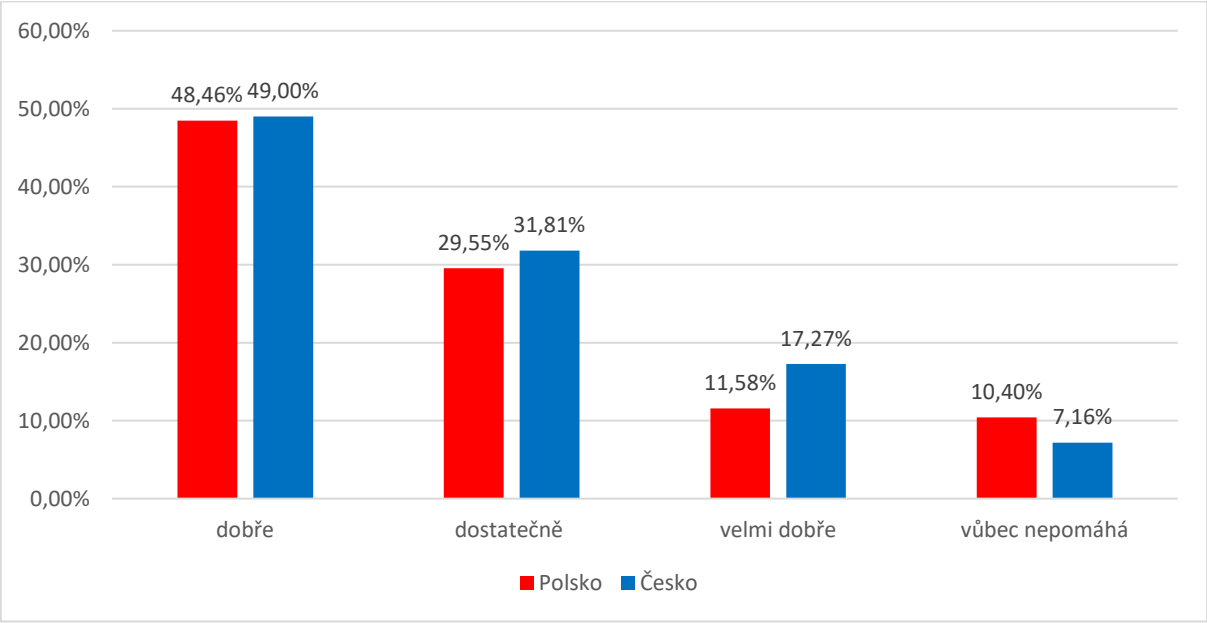

Graf č. 10

Při odpovědi na další otázku se žáci vyjadřovali k aktivitám školy týkajícím se pomoci při plánování jejich vzdělávací a profesní dráhy, když 254 polských žáků, tj. asi 60 %, a 213 českých žáků, tj. 61 %, je s pomocí školy spokojeno, zatímco 169 polských žáků a 136 českých žáků s aktivitami spokojeno není.

Otázka č. 10. Jakou školu si plánujete vybrat?

Více než 71 %, tj. 302 dotázaných žáků, si hodlá zvolit střední školu, tj. průmyslovou nebo střední všeobecně vzdělávací školu. Žáci překvapivě nejčastěji uváděli střední průmyslovou školu, což ukazuje, že uvažují nejen o získání středoškolského vzdělání, ale také o získání odborné kvalifikace. Odborné učiliště bez maturity není při výběru oblíbené, přestože umožňuje získat povolání a osamostatnit se v krátké době 3 let. Velké procento dotázaných žáků není schopno uvést typ školy, o kterou mají zájem, když takto odpovědělo 88 žáků. Žáci z partnerského města projektu Karviné si mohou vybrat mezi dalšími typy středních škol. Asi 20 % žáků, tj. 71 žáků, však neví, kterou školu si vybrat. Mezi školy, o které byl největší zájem,

patřily: střední škola – gymnázium (zvolilo 48 žáků), střední odborné učiliště s maturitou (40 žáků) a střední pedagogická škola (36 žáků). V Polsku i v Česku by se jen málo žáků rozhodlo pro školu spojenou s odborným vzděláváním bez maturity.

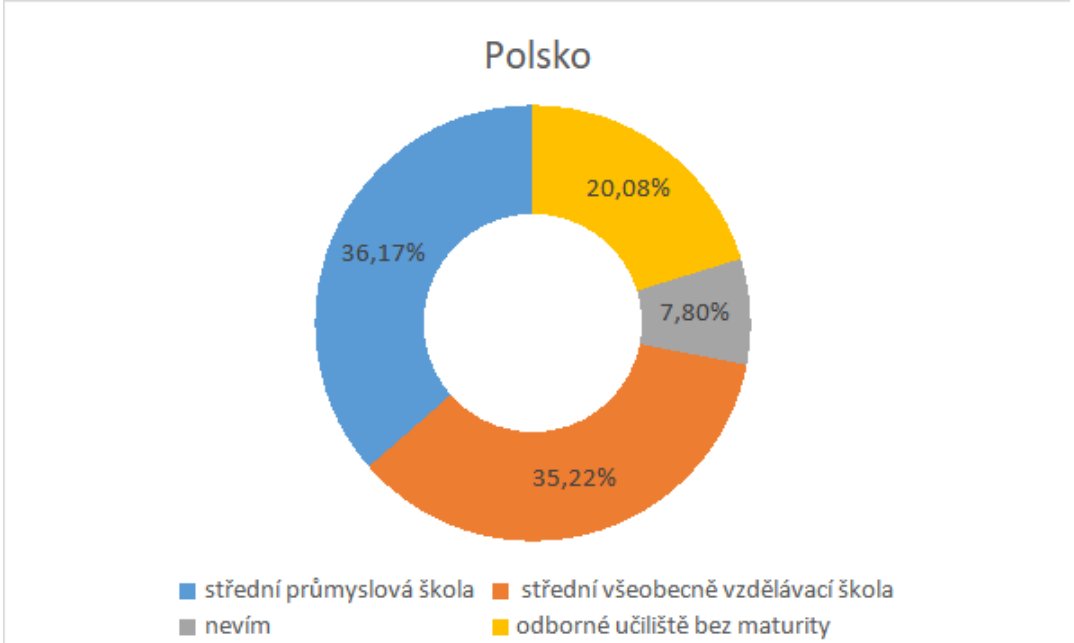

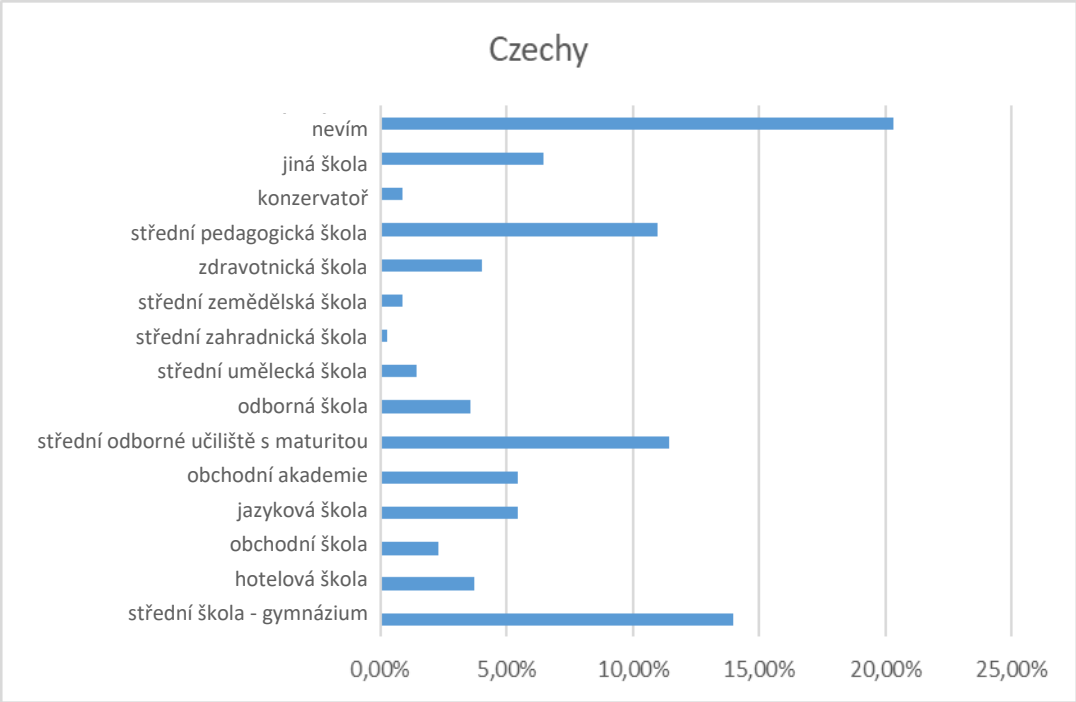

Graf č. 11a. a 11b.

Otázka č. 11. Když chcete začít prakticky pracovat?

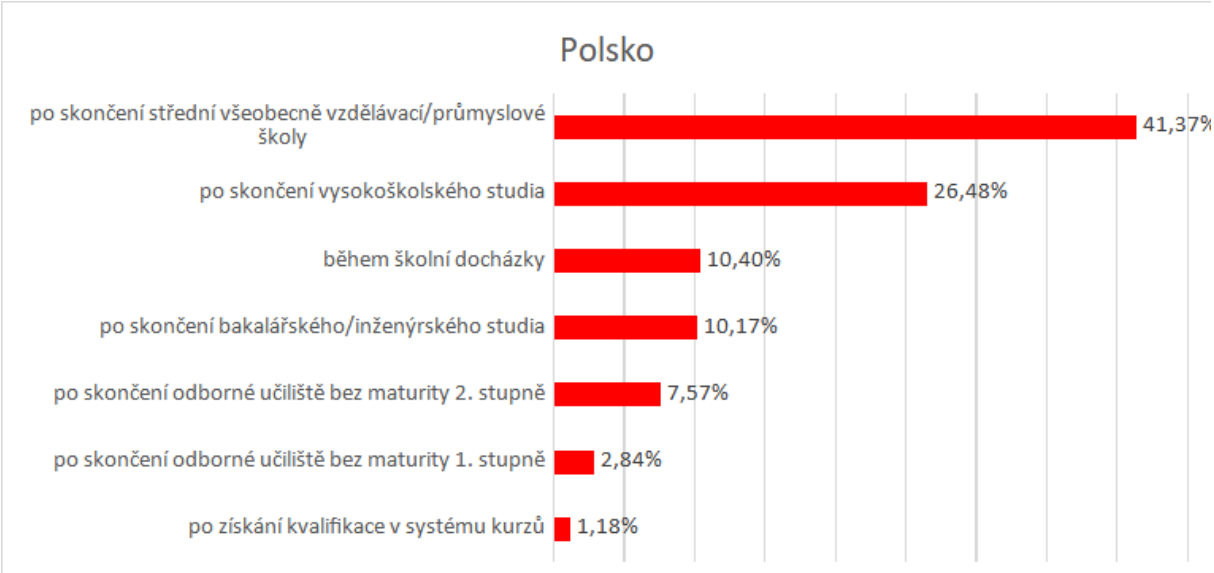

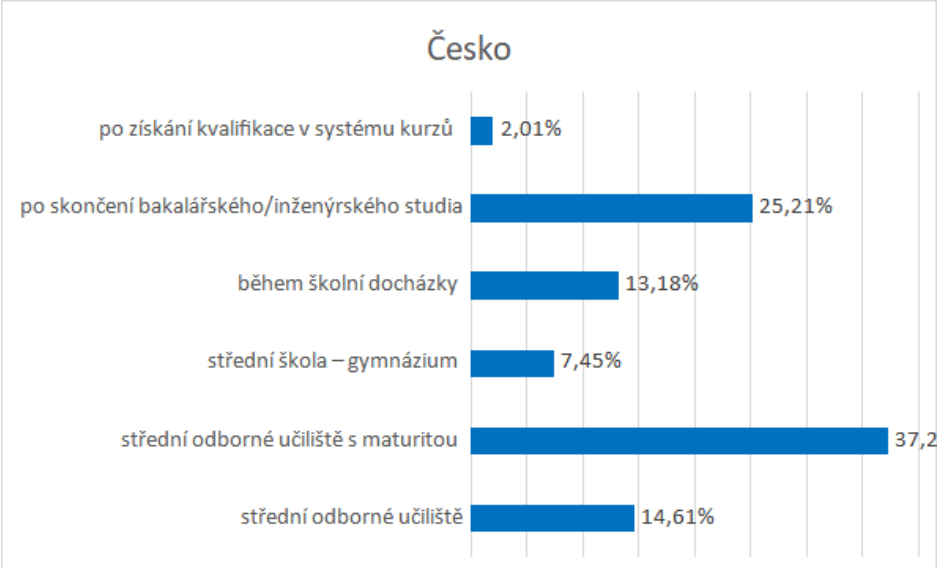

Graf č. 12a. a 12b.

Z odpovědí na další otázku vyplývá, že velký počet respondentů, tj. 175 žáků, má v úmyslu dokončit vzdělání na středoškolské úrovni (střední průmyslová škola nebo střední všeobecně vzdělávací škola) a poté začít pracovat. Přibližně 37 % respondentů plánuje pokračovat ve své vzdělávací dráze a získat vysokoškolské vzdělání nebo bakalářský či inženýrský titul. Přibližně 10 % respondentů hodlá během studia pracovat. Školní praxe však ukazuje opačnou situaci, když zejména na středních průmyslových školách studenti velmi často nastupují do svého prvního zaměstnání již během školní docházky, k čemuž je vybízí praxe nebo stáže v zahraničí v rámci evropských projektů. Z analýzy odpovědí vyplývá, že až 130 českých studentů, tj. cca 37 %, by chtělo nastoupit do práce po absolvování střední odborná učiliště s maturitou, 88 studentů, tj. cca 25 %, by chtělo jít pracovat po ukončení bakalářského/inženýrského studia a 51 studentů, tj. cca 15 %, po absolvování středního odborného učiliště.

Projekt je spolufinancován z prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj a ze státního rozpočtu Polské republiky

Otázka č. 12. Jaké profese chcete vykonávat po ukončení vzdělání?

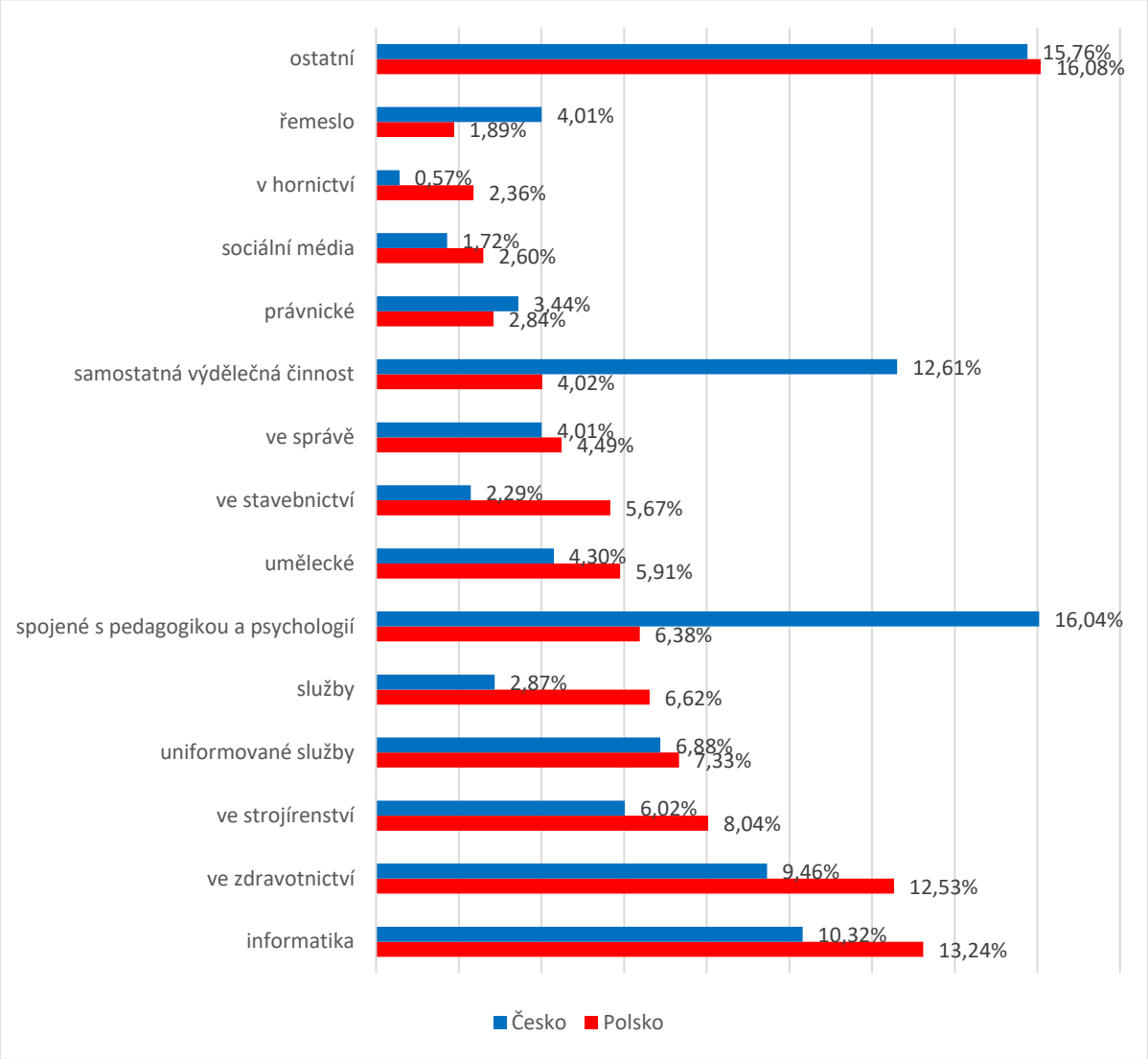

Graf č. 13

Ze získaných odpovědí na otázku č. 12 vyplývá, že pouze dvě skupiny profesí z uvedených překročily 10% hranici. Řemeslné obory nejsou mezi žáky příliš oblíbené, což se odráží i v odpovědích týkajících se volby typu školy, neboť v otázce č. 10 uvedlo volbu odborného učiliště pouze 33 žáků, tj. přibližně 8 % respondentů. V kategorii „ostatní“ žáci jmenovitě uváděli povolání, která byla seskupena do kategorií uvedených v grafu. Lze konstatovat, že žáci nejsou schopni zařadit povolání do správné skupiny a mají malé znalosti o povoláních, když 68 žáků uvedlo odpověď v kategorii „ostatní“. Hlavním úkolem profesního poradce bude seznámit studenty s charakteristikami jednotlivých profesních skupin a diskutovat o jejich specifických vlastnostech a kariérních postupech u určitého povolání. Mezi odpověďmi českých žáků překročily 10% hranici rovněž dvě skupiny profesí (profese související s pedagogikou a informačními technologiemi). Na rozdíl od polských žáků se čeští žáci chtějí ve velké míře spoléhat sami v rámci tzv. samostatné výdělečné činnosti (tuto možnost uvedlo 12,61 % žáků). V kategorii „ostatní“ se objevily rovněž odpovědi jako např.: „chci se živit

fotbalem, ale také jako kadeřník“, „na prvním místě je sport, pak fotografování“, což může naznačovat, že kromě rozvoje směrem ke svým vášním chtějí mít studenti také konkrétní profesi. Pro obě skupiny je shodné, že žáci mají problém zařadit povolání do určité skupiny povolání.

Otázka č. 13. Jaké faktory ovlivní váš nástup do zaměstnání?

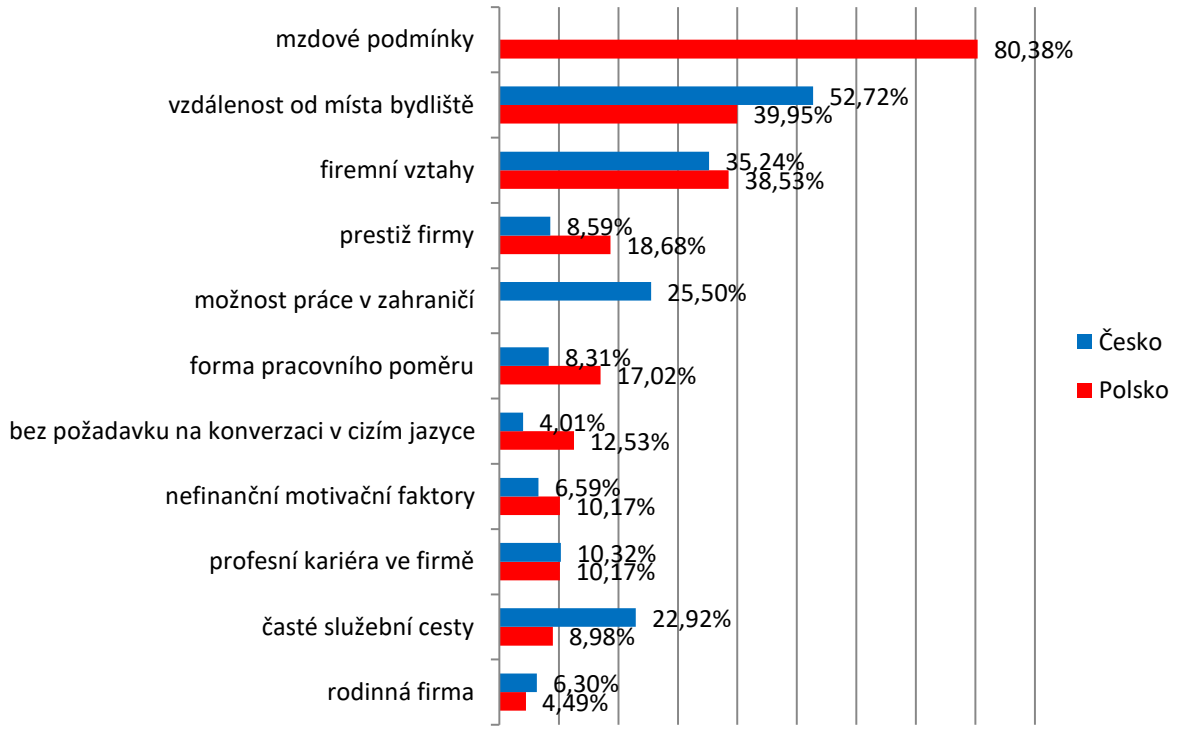

Graf č. 14

Respondenti si mohli vybrat tři z těchto faktorů. Zdá se však, že největší vliv má finanční faktor, neboť tuto odpověď uvedlo 340 žáků, což představuje více než 80 % všech respondentů. Překvapivě nefinanční motivační faktory, např. služební auto, teambuildingové výlety, notebook, parkovací místo, připojištění, permanentka do posilovny nebo na bazén, jsou důležité pouze pro 43 respondentů. Překážkou v práci pro žáky je konverzace v cizím jazyce, když tuto odpověď uvedlo 53 studentů. Velmi důležitým faktorem v obou sledovaných skupinách, který ovlivňuje přijetí práce v dané firmě, je atmosféra, když tento faktor uvedlo přibližně 39 % českých žáků a přibližně 35 % polských žáků. Je třeba poznamenat, že dotazník českých studentů z neznámých důvodů neobsahoval mezi možnými odpověďmi odpověď „výše příjmu“, zatímco dotazník polských studentů neobsahoval odpověď „možnost pracovat v zahraničí“, proto chybí odpovědi v obou kategoriích uvedených v grafu.

Otázka č. 14. V jaké profesi je v současné době nejsnazší najít práci?

Otázka č. 14 byla otevřenou otázkou. Respondenti uváděli širokou škálu odpovědí a okruh zmiňovaných profesí byl velmi široký. Podle žáků je nejjednodušší najít práci v prodeji, když tuto odpověď uvedlo 94 žáků. Na dalším místě se umístily profese z oblasti IT, které uvedlo 44 žáků. Zbývající uváděná povolání jsou z oblasti stavebnictví – 28 žáků, stravování – 28 žáků, vzdělávání (učitel) – 26 žáků, zdravotnictví – 25 žáků, služeb: automechanik – 21 žáků a kadeřnictví – 15 žáků. Čeští studenti uvedli, že nejsnadněji najdou práci v prodeji, v profesích bez maturity, např. uklízečka, v pohostinství, v elektroservisech a ve službách (kadeřník, kosmetička, krejčí).

Otázka č. 15. Byli byste ochotni pracovat v zahraničí?

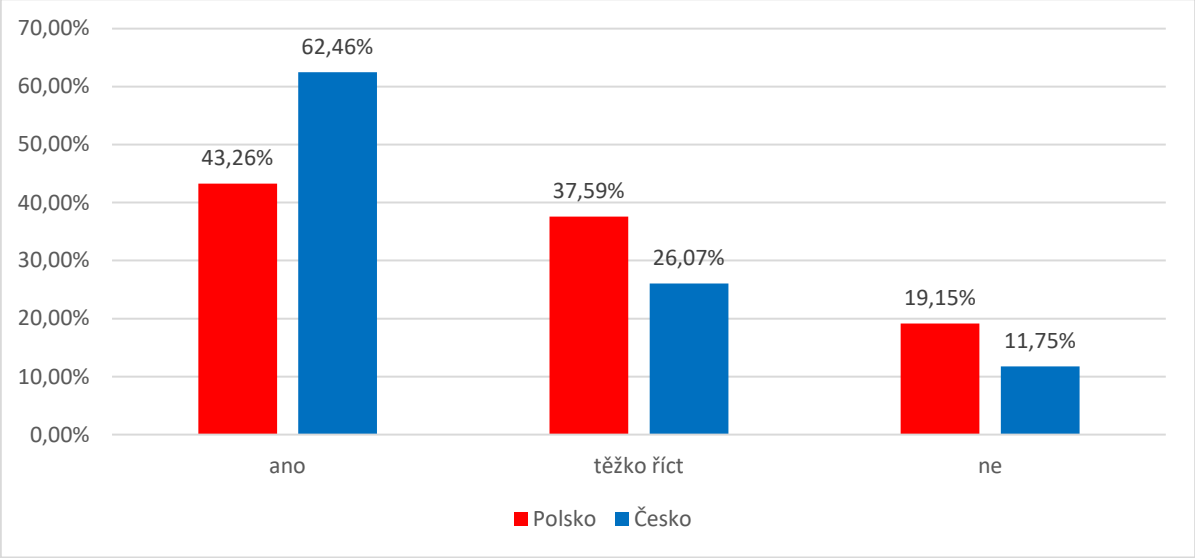

Graf č. 15

Otázka č. 16. Vybrali byste si školu se zajímavým profilem, která se nachází v zahraničí?

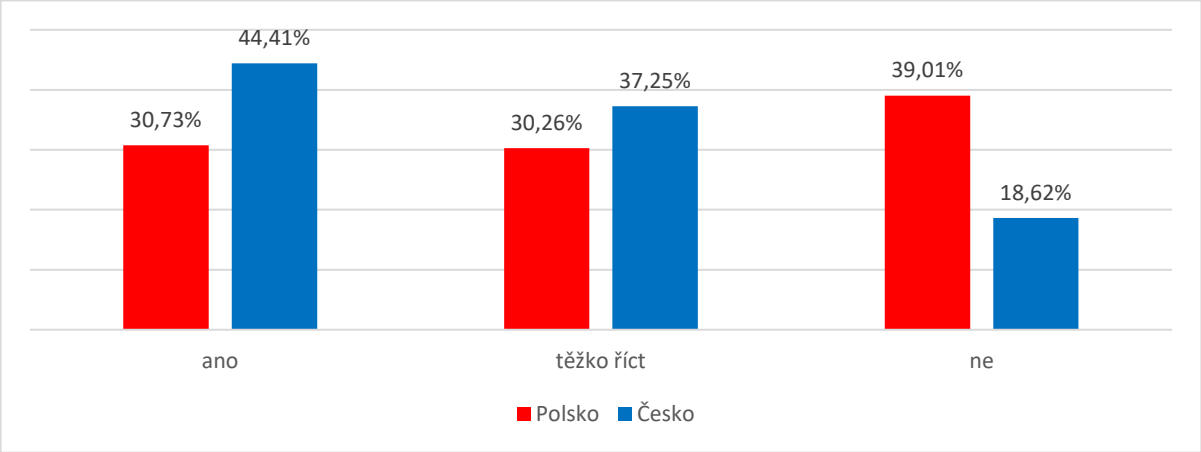

Graf č. 16

Otázka č. 15 a 16 ukazují, že polští žáci nepovažují studium a práci v zahraničí za atraktivní. Možná je jazyková bariéra pro respondenty příliš velká, což by mohly naznačovat odpovědi na otázku č. 13, protože komunikace v mateřském jazyce ovlivňuje přijetí zaměstnání, když takto odpovědělo 53 respondentů, a na otázku č. 17, že používání cizího jazyka je překážkou při výběru školy v zahraničí, když tuto odpověď uvedlo 126 respondentů. Žáci z partnerského města Karviná odpovídali poněkud jinak. Z uvedených odpovědí vyplývá, že až 155 žáků, tj. přibližně 44 %, by bylo ochotno vybrat si školu podle svého zájmu v zahraničí a až 218 žáků, tj. přibližně 62 %, by bylo ochotno v zahraničí i pracovat.

Otázka č. 17. Jaký faktor by pro vás byl překážkou při výběru školy v zahraničí?

V odpovědích na otázku č. 17 uvedli žáci kromě jiných faktorů především citový faktor - stesk po rodině, přátelích a finanční kritérium. Čeští žáci uváděli následující příčiny: ekonomická situace v zemi, osamělost a vzdálenost od rodiny.

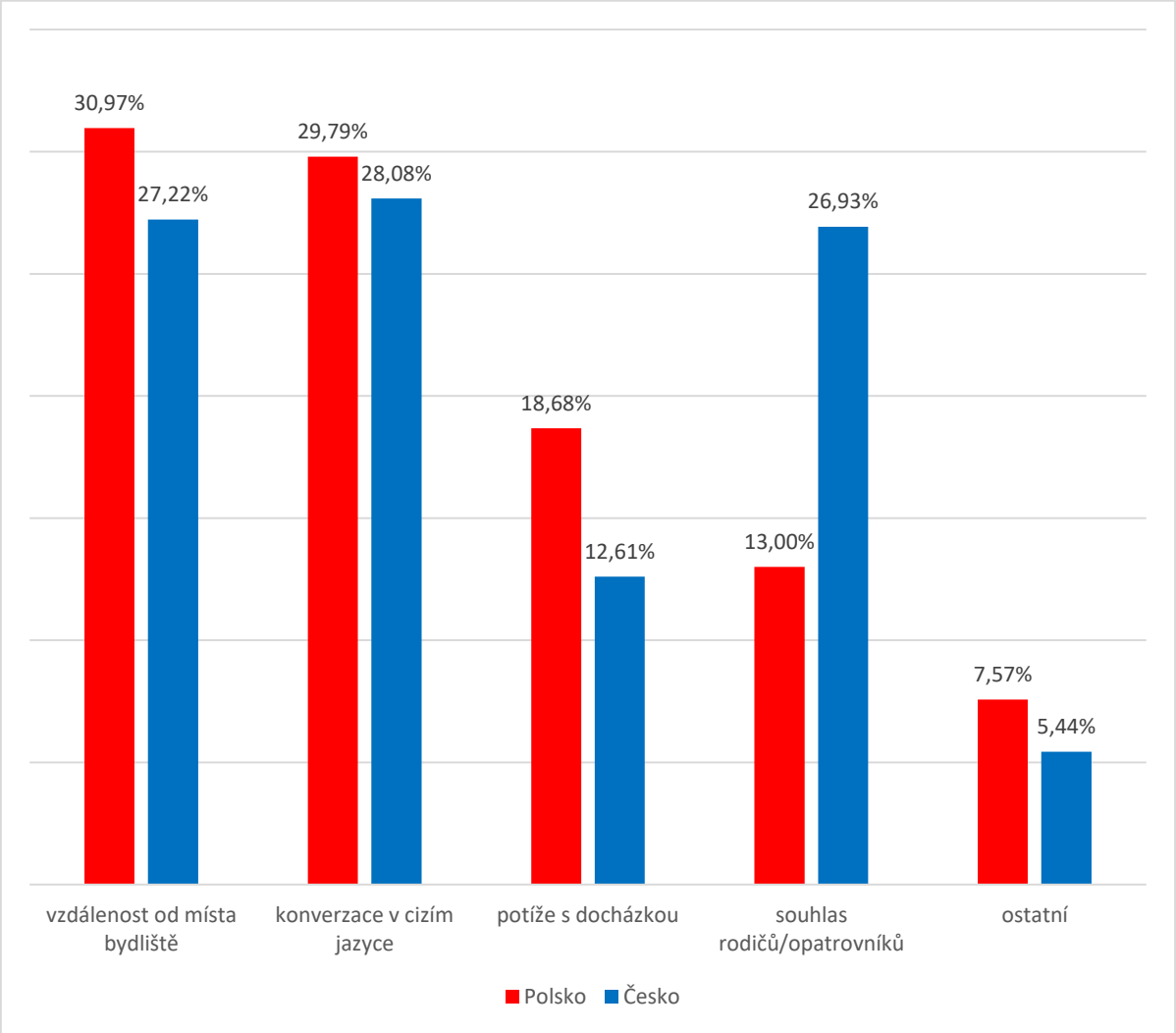

Graf č. 17

SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ PRŮZKUMU

Analýza výsledků dotazníku umožnila rozdělit získané výsledky do několika významných oblastí, v nichž interpretace výsledků může být užitečná při celkovém hodnocení efektivity organizace profesního poradenství ve wodzisławských základních školách. Zdůrazněné oblasti se týkaly především:

- faktorů ovlivňujících volbu střední školy žáky 8. tříd wodzisławských základních škol a 9. tříd karvinských základních škol;
- typů aktivit, kterým se žáci věnovali v oblasti profesního poradenství a kterým se chtějí věnovat, aby získali znalosti, které jim pomohou při rozhodování o volbě vzdělávací a profesní dráhy;
- vzdělávacích a profesních plánů žáků v posledních třídách základních škol;
- přeshraničních faktorů, které naznačují, zda mají žáci zájem o studium a práci v zahraničí (relevantní pro přeshraniční povahu projektu).

Interpretace výsledků průzkumu je užitečná zejména při posuzování, do jaké míry základní škola pomáhá při plánování vzdělávací a profesní budoucnosti. Předběžná analýza kvantitativních výsledků průzkumu umožňuje konstatovat, že přibližně 60 % žáků z wodzisławských základních škol a přibližně 66 % žáků z karvinských základních škol je spokojeno s opatřeními školy v rámci odborného poradenství, ale pouze přibližně 12 % dotázaných polských žáků a přibližně 17 % českých žáků si myslí, že škola ve sledované oblasti pomáhá velmi dobře. Je znepokojující, že 44 polských a 25 českých žáků má pocit, že jim základní školy nepomáhají při plánování jejich vzdělávací a profesní dráhy. Je však třeba mít na paměti, že žáci zkoumaného ročníku se od března 2020 do konce dubna 2021 v souvislosti s pandemií Covid-19 účastnili dálkové výuky. Distanční výuka byla pro žáky i učitele velkou výzvou. Profesní a výchovní poradci měli ztížené podmínky pro přípravu žáků na zodpovědné plánování kariéry a rozhodování o vzdělání a povolání i pro pořádání workshopů, setkání s odborníky nebo organizací návštěv středních škol.

2.2. Výsledky průzkumů mezi učiteli v Polsku

Učitelé vyučující na wodzisławských základních školách byli požádáni o vyplnění dotazníku, jehož cílem bylo zjistit potřeby učitelů v oblasti organizace profesního poradenství ve školách ve školním roce 2022/2023. Otázky měly charakter uzavřených odpovědí s více možnostmi výběru odpovědí. Na dotazník odpovědělo 150 učitelů, z toho 94 učitelů předmětů bez kvalifikace v profesním poradenství. Jako překážky rozvoje vzdělávacího a profesního poradenství učitelé uváděli tyto skutečnosti: nízká informovanost rodičů o vzdělávacím a profesním poradenství (70 odpovědí), nedostatečná propagace/slabé rozšíření poradenských služeb a nedostatečné financování vzdělávacích institucí (po 62 odpovědích), nezájem mladých lidí/rodičů (51 odpovědí), neexistence systému profesního informování (32 odpovědí), neexistence systematizovaných míst profesních poradců na školách (30 odpovědí).

V odpovědi na otázku týkající se aktivit realizovaných ve škole v oblasti profesního poradenství učitelé uváděli následující skutečnosti: výuka profesního poradenství (130 odpovědí), exkurze do středních škol (123 odpovědí), setkání se zástupci podniků (80 odpovědí). Nejméně odpovědí (9) se týkalo realizace vzdělávacích projektů souvisejících s poradenstvím. Podle většiny respondentů by výuku profesního poradenství měli na školách vykonávat profesionální poradci zaměstnaní na školách (126 odpovědí), externí profesionální poradci (51 odpovědí), profesionální poradci z úřadů práce (35 odpovědí) a třídní učitelé (31 odpovědí). Znepokojivá je odpověď na otázku týkající se frekvenci výuky profesního poradenství, neboť až 36 učitelů odpovědělo, že takovou výuku neprovádí. Je třeba zmínit, že v Polsku je výuka profesního poradenství povinností všech učitelů bez ohledu na stupeň vzdělávání nebo vyučovaný předmět. (Systém profesního poradenství v Polsku je podrobně popsán v kapitole 1.1.).

2.3. Závěry a doporučení.

Na základě analýzy výsledků provedeného výzkumu lze formulovat následující doporučení pro učitele, vychovatele a profesní a výchovné poradce:

1. posílit opatření k účinnému seznámení studentů s profesemi a jejich podmínkami (včetně např. zdravotních požadavků, nutnosti pracovat v noci, práce na směny);
2. zavést metody a formy práce a vybírat takové učební pomůcky a nástroje, které žákům pomohou rozpoznat jejich silné a slabé stránky a uvědomit si jejich předpoklady a omezení;
3. zavést více cvičení na zlepšení komunikace, např. častějším využíváním skupinové práce, která žáky nutí ke komunikaci;
4. využívat dostupné platformy v oblasti profesního vzdělávání, které usnadňují znalost jednotlivých profesí, kvalifikací potřebných pro jejich výkon nebo poptávku na trhu práce, např. integrovaný registr kvalifikací (kvalifikace v profesích);
5. umožnit žákům získat užitečné informace pro vlastní plánování profesní kariéry (bude mít zvolený obor na střední škole předměty, kterým se chce žák dále studovat nebo bude muset žák z těchto předmětů skládat tzv. přijímací zkoušky?);
6. posílit spolupráci s ostatními učiteli vyučujícími v dané třídě, školním pedagogem, psychologem;
7. seznámit žáky a jejich rodiče s dostupnými nástroji pro zjišťování schopností a zájmů;
8. zintenzivnit spolupráci se středními školami a poskytnout tak žákům a jejich rodičům informace o vzdělávací nabídce a možnostech dalšího vzdělávání;
9. umožnit žákům setkání se zaměstnavateli (a rovněž se zaměstnanci) konkrétních profesí;
10. upozornit učitele, že výklad učiva z profesního poradenství je pro každého z nich povinný (úkol pro ředitele škol a školských zařízení).

3. Metodická případová studie ve skupinovém poradenství pro profesní poradce, vychovatele a učitele odborných předmětů.

Profesní poradenství hraje klíčovou roli v procesu celoživotního vzdělávání. Doporučení vydaná OECD (Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj), do které patří také Polsko a Česko, byla zohledněna v „Integrované strategii rozvoje dovedností 2030“, kterou přijala vláda svým usnesením č. 195/2020 ze dne 28. prosince 2020. Strategie stanovuje řadu postupů pro efektivní profesní poradenství. Patřily mezi ně oblasti jako např.:

1. základní, průřezové a profesní dovednosti dětí, mládeže a dospělých;
2. rozvoj dovedností ve formálním vzdělávání – manažeři;
3. rozvoj dovedností ve formálním vzdělávání – pedagogičtí pracovníci;
4. rozvoj dovedností nad rámec formálního vzdělávání;
5. rozvíjení a využívání dovedností na pracovišti;
6. profesní poradenství;
7. spolupráce zaměstnavatelů s formálním a neformálním vzděláváním;
8. plánování celoživotního vzdělávání a ověřování dovedností.

Úkolem všech učitelů (jak v mateřských školách tak i ve školách) je poskytovat plánované a systematické profesní poradenství, které dětem a mládeži usnadňuje identifikovat jejich zájmy a profesní předpoklady a pomáhá jim při rozhodování o vzdělávací a profesní dráze. Tyto činnosti by měly být přizpůsobeny věku a vývojovým schopnostem dětí a mladých lidí.

3.1. Osvědčené postupy s rozdělením na školní vzdělávací stupně

V polském vzdělávacím systému je každý učitel, bez ohledu na vyučovaný předmět, povinen vyučovat profesní poradenství. Tabulka, kterou jsme sestavili, je souborem nápadů s přihlédnutím k učivu vyplývajícímu z nařízení o profesním poradenství. Může se stát pomůckou pro práci učitele.

ORIENTAČNÍ TÉMATA A PROBLÉMY PROBÍRANÉ VE VŠEOBECNÝCH PŘEDMĚTECH NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH, REALIZUJÍCÍ UČIVO Z PROFESNÍHO PORADENSTVÍ

Tabulka č. 5. Orientační témata výuky

UČIVO Z NAŘÍZENÍ **ŠKOLNÍ ETAPA**	**Sebepoznání**	**Svět profesí a trh práce**	**Trh se vzděláním a celoživotní vzdělávání**	**Plánování vlastního rozvoje a rozhodování o vzdělávací a profesní dráze**
PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ				
	Jak si José začal vážit svých dcer. **(Scénář z publikace „Vím, cítím, pomáhám“ část hodnoty pro děti 6-9 let)**	Profese mých rodičů.	Mami, tati, kde jste se učili a ještě se učíte?	Čím budu, až vyrostu? – obrázek a výpověď dítěte předškolního věku.
	Michael a kouzelný míč. **(Scénář z publikace „Vím, cítím, pomáhám“ část hodnoty pro děti 6-9 let)**	Raz dva tři říkáš TY! – příběh o práci snů. **(Scénář v „Moderní profesní poradenství na základní škole“, č. 26/2021)**	Kde studují nebo pracují mí starší sourozenci, bratranci a sestřenice?	Pracovní pohovor – hrajeme role.
1.–3. třídy				
	Všichni to dokážeme!	Seznamme se prací našich rodičů – vyrábíme lapbook. Ve světě zvířat – profese veterinář. **(Scénář v „Moderní profesní poradenství na základní škole“, č. 26/2021)**	Malá víla Mellifa porozuměla světu. **(Scénář z publikace „Vím, cítím, pomáhám“ část hodnoty pro děti 6-9 let)**	Boříme profesní stereotypy. **(Scénář na www.mapakarier.org)**

	Hobbes and interests – identifikace vlastního koníčku	Profesní příslušenství. **(Scénář na www.mapakarier.org)**	Známé i neznámé staré profese. **(Scénář ve zprávě)**	Realizace únikové místnosti *(escape room)* – Místnost hádanek „Spolupráce“.
školní družina	Jak obláček požádal děti o pomoc. **(Scénář z publikace „Vím, cítím, pomáhám“ část hodnoty pro děti 6-9 let)**	Hra „Hádejte, jaké je tvé povolání? „Čelo“ – samolepicí lístečky s názvy profesí na čelech žáků sedících v kruhu. Cvičení na kladení otázek a znalost profesí. Mnoho kuchařů přesolilo polévku... Setkání s kuchařem a jeho kuchyní. **(Scénář ve zprávě)**	Hra „Kdo to řekl?“. **(Scénář na www.mapakarier.org)** Prázdninové profese. **(Scénář v „Moderní profesní poradenství na základní škole“, č. 26/2021)**	Navrhněte název a logo své firmy - výtvarná hra s diskusí.
4.–6. třídy				
vzdělávací hodina	Mé dovednosti a zájmy.	Hra „Vyjmenujte tři profese“ – hra na 5 sekund. **(Scénář na www.mapakarier.org)**	Mé inspirace – staňte se architektem svého štěstí. **(Scénář ve zprávě)**	Co znamená být odpovědným člověkem? – výchova k odpovědnosti, rozvíjení povědomí o důsledcích vlastního jednání.
polský jazyk	Umění řečnit - rozvoj sebeprezentačních dovedností. Moje hierarchie potřeb – jaké zvyky a řád by převládly	Co je štěstí? Povolání jako zdroj uspokojení – diskuse podle četby a hrdinů.	Analýza osudů hrdinů školní četby s doplněním pokračování podle vlastních představ v souladu s principem pravděpodobnosti prezentovaného světa –	Profesní slovní hříčky. **(Scénář na www.mapakarier.org)**

polský jazyk pokračování	V mém Soplicově (na základě úryvků z knihy „Pan Tadeáš“).		diskuse o konceptu celoživotního vzdělávání.	
cizí jazyk	O sobě *(about myself)* – mluvení o sobě, svém vzhledu a svých zájmech.	Nakupování *(shopping)* – porozumění např. tématům souvisejícím s nakupováním, slovní zásoba.	Jak se učí na anglické škole? – online spojení s partnerskou školou.	Realizace únikové místnosti *(escape room)* – Místnost hádanek spojená se schopností naplánovat vlastní akci nebo akci skupiny s uvedením konkrétních činností a úkolů nezbytných k dosažení cíle.
dějepis	Kdo se mohl stát rytířem? Vlastnosti rytíře. Aktivity obyvatel ve starověkém Polsku. Všeobecná deklarace lidských práv – seznámení se lidskými postoji.	Moje rodina a profese jejích členů. Čím se zabývali naši předci. Všeobecná deklarace lidských práv – seznámení se lidskými postoji.	Rozvoj vzdělávání a vědy – Krakovská akademie. Profese včera, dnes, zítra a pozítří. **(Scénář na www.mapakarier.org)**	Moje rodina – rodokmen.
biologie	Jaké kompetence pomáhají při pozorování, experimentech a vědeckém výzkumu v biologii	Správná výživa – představení profesí souvisejících s probíraným tématem. Práce pro ochranu přírody – profese, postoje, kompetence.	Biolog čte, analyzuje, interpretuje a zpracovává textové, grafické a číselné informace - v rámci celoživotního vzdělávání.	Kdybych byl lesníkem – důležité profesní kompetence, plánování rozvoje.
zeměpis	Rodina – představení rodinných tradic a zvyků vybraných obyvatel	Být zemědělcem – srovnání dánského a maďarského zemědělství.	Obyvatelstvo v Evropě – demografická rozmanitost.	Profesní způsobilost na pustém ostrově.

zeměpis pokračování	zeměpisných zemí Polska. Jsem hrdý Polák – výchova k respektu k přírodnímu a kulturnímu bohatství Polska.	Průmysl a služby na příkladu moderní francouzské ekonomiky.	Změny struktury průmyslu v Německu.	**(Scénář na www.mapakarier.org)**
matematika	O kolik více, o kolik méně – řešení textových úloh. Kolikrát více, kolikrát méně – řešení textových úloh. Matematika v různých profesích – řešení textových úloh. **(Scénář ve zprávě)**	Měřítko na plánech a mapách v práci geodetů, architektů, stavitelů a geografů. Peněžní výpočty v práci prodavače. Jaké schopnosti jsou nápomocné v práci inženýra?	Čtení a analyzování informací z různých zdrojů.	Bratříčkovat se s kalendářem – výpočty související s časem.
informatika	Mé zájmy, vášně a omezení. Vytvořte prezentaci, film, webové stránky.	Seznámení s profesemi souvisejícími s prací na počítači a se sociálními sítěmi - profesní rizika.	Schopnost psát a formátovat úřední dopisy a žádosti – práce s balíkem Office.	Kariérní mapa – používání aplikace k získání informací o profesi, vyhledávání informací.
pracovní výchova	Pracovní pokusy v technických dílnách – poznání vlastních schopností a omezení, např. ruční šití, zpracování kovů, práce s papírem.	Při diskusi o stavebních materiálech popisujeme profese.	Při diskusi o profesích se zabýváme formálními i neformálními vzdělávacími cestami, kterými se lze danému povolání věnovat.	Zanikající profese – řemesla – řemeslné profese. **(Scénář ve zprávě)**

hudební výchova	Učení se textů, zpěvu, hraní na nástroje, vystupování na akademiích – poznávání vlastních schopností a omezení v sebeprezentaci. Hudba v hlavní roli – prezentace hudebních zájmů.	Jaké profese vykonávali nejslavnější polští filmoví skladatelé?	Můj hudební idol – samostatné vypracování životopisu vybraného umělce.	Hudební nástroj – plánování, předvádění, prezentace a hraní. Která etapa pro vás byla nejtěžší?
výtvarná výchova	Moje zájmy a profese – zhotovení díla libovolnou technikou.	Propagace profese. **(Scénář na www.mapakarier.org)**	Památky našeho regionu související s místním průmyslem – příprava mapy s památkami a jejich prezentace.	Moje pracovní kariéra – navrhněte a nakreslete komiks.
náboženská výchova	Kdo jsem a kam směřuji – definování vlastních životních cílů. Každý má na světě svůj úkol – podobenství o talentech.	Pomáhá zbožnost a spiritualita být dobrým pracovníkem? Cesty sv. Pavla – do je misionář?	Jan Pavel II. – jakou vzdělávací a profesní cestu prošel, aby se stal papežem. „Dej mi poznat svoje cesty, Hospodine, uč mě chodit po svých stezkách“ (Žalm 25,4) – w. Petr.	Překroucený životopis, např. podle životopisů svatých. **(Scénář na www.mapakarier.org)** Dvanáctiletý Ježíš v chrámě – Ježíšovo samostatné rozhodnutí. **(Scénář ve zprávě)**
tělesná výchova	Tělesná omezení a kontraindikace pro profeseProfese svatých a blahoslavených.	První pomoc – krvácení a mdloby – představení profesí souvisejících s lékařskou pohotovostní službou;	Robert Lewandowski – jakou vzdělávací a profesní cestu prošel, aby se stal fotbalovou hvězdou.	Duševní a tělesná hygiena – péče o vlastní tělesnou a duševní pohodu.

7.–8. třídy				
vzdělávací hodina	Jak se vypořádat s komplexy – mé slabé stránky, pozitivně a jak je používat?	Dobrý zaměstnanec, tedy jaký – promluvme si o kompetencích na trhu práce.	Stereotyp – např. stereotyp při přebírání profesních rolí	Jak plánovat svou vzdělávací a profesní budoucnost?
polský jazyk	Moje hierarchie potřeb a hodnot na základě analýzy osudu hlavního hrdiny Ebenezera Scrooge z povídky „Vánoční koleda“.	Zdůvodnění významu práce v lidském životě na příkladu osudu hlavního hrdiny povídky H. Sienkiewicze „Strážce majáku“, byznysmena z „Malého prince“ a další četby.	Domov jako zdroj postojů – utváření pracovních postojů, diskuse o nezaměstnanosti, a o motivaci k práci.	Životopis – příprava dokladů pro podání přihlášky.
cizí jazyk	Personality – učení se slovní zásobě týkající se osobnostních rysů.	Jobs – seznamování se se slovní zásobou pro různé profese.	Mohu studovat v jiné zemi? – diskuse o možnostech.	Interview (Job Interview) – umění sebeprezentace.
dějepis	Od lovců k zemědělcům – zaměstnání obyvatelstva.	Od rytířského stavu ke šlechtickému. Průmyslová revoluce.	Čím se zabývali humanisté? Rozvoj vědy v 19.-20. století.	Osvícenství v Evropě. Následky průmyslové revoluce.
nauka o společnosti	Galerie povah – jací jsme – poznávání vlastní povahy a temperamentu.	Práva a povinnosti občanů. (utváření role zaměstnance)	Obtížné umění komunikace – dovednosti navazování mezilidských vztahů.	Jak hledat práci – rozvoj dovedností vedoucích k orientaci na trhu práce.
biologie	Díky kterým mým vlastnostem se mohu stát genetikem? Kompetence a postoje genetika. Jsem zodpovědný jako farmaceut? – bezpečné zacházení s léčivými přípravky.	Od zájmu o biologii k profesi lékaře. Prvky lidské genetiky – identifikace profesí souvisejících s biotechnologií, genetikou a péčí o seniory.	Biolog, vědec a lékař se učí celý život. Aktualizace vědeckých biologických a lékařských poznatků.	Jaké povolání si vybrat, když se zajímáte o krásu a ochranu přírody, biologickou rozmanitost, rostliny a živočichy?

zeměpis	Jsem si vědom toho, že mohu ovlivnit socioekonomický a kulturní rozvoj Polska. „Malá vlast“ – cítit spoluzodpovědnost za utváření územního uspořádání a jeho rozvoj.	Vývoj ekonomiky naší země – rozdíly ve struktuře zaměstnanosti obyvatelstva v Polsku a ve vybraných evropských zemích. Proč došlo ke změnám ve struktuře polského průmyslu.	Charakteristika pohlavní a věkové struktury polské populace na základě pohlavní a věkové pyramidy. Úspěchy Poláků v různých oblastech společensko-ekonomického života a úspěchy polských podniků na mezinárodní scéně.	Proč v Polsku dochází k zahraniční migraci. Míra nezaměstnanosti v Polsku a dalších evropských zemích – příčiny a důsledky pro Polsko.
matematika	Jak vypočítat BMI – zápis algebraických výrazů. Výpočet BMI – výpočet hodnoty algebraických výrazů. Čtení, porovnávání a analýza dat zaznamenaných pomocí: textu, tabulek a grafů. Jaké matematické schopnosti vám pomohou při práci v různých profesích?	Výpočet proporcí v různých profesích. Výpočet úroků, bankovní vklady v práci bankéře. Výpočet plochy v práci stavaře. Výpočet objemu, kubatury u různých profesí. Praktické využití matematiky – textové úlohy.	Kolik možností se nabízí? Výpočet pravděpodobnosti v různých životních situacích.	DPH a další daně – plánování firemního/rodinného rozpočtu.
informatika	Vytvoření svého portfolia – webové stránky, blog	Seznámení s profesemi souvisejícími s prací robotů, 3D tiskem, designem – profesní rizika.	Můj idol - vyhledávání informací na internetu o jeho vzdělávací a profesní dráze – multimediální prezentace.	Počítačové myšlení – tj. přesné plánování vzdělávací dráhy včetně rozhodování o vzdělávací a profesní dráze.

fyzika	Jednoduché stroje – navrhněte a vyrobte – týmový projekt. Řízení projektu, role v týmu – při projednávání projektu.	Jednoduché stroje – páky, např. diskuse o stavebních profesích. Problematika robotiky a automatizace – prezentace profesí v této oblasti.	Akustika – prezentace profesí, které souvisejí s přenosem a příjmem zvuku, předávání informací o zdravotních kontraindikacích pro práci ve velmi hlučném prostředí.	Fyzika na střední škole – vybírám si rozšíření a co dál?
chemie	Zdravotní kontraindikace pro práci v chemickém průmyslu. Vliv škodlivých faktorů na kvalitu práce chemika.	Provádění pokusů – diskuse o profesích, ve kterých se provádí výzkum, např. laboratorní, environmentální nebo technický.	Diskuse o studijních oborech, které vykazují chemii jako nejlépe hodnocený předmět při přijímání do zaměstnání.	Chemie na střední škole – vybírám si rozšíření a co dál?
hudební výchova	Třídní hit – práce ve skupinách.	Současné hudební profese.	Johann Sebastian Bach – vzdělávací dráha varhaníka.	S hudbou do světa - plánování vlastního hudebního rozvoje.
výtvarná výchova	Výroba plakátu s názvem „Poznejte mě“.	Současné umělecké profese.	Místní umělci a jejich vyučené a vykonávané profese – prezentace ve skupinách.	Školní vernisáž – naplánování a uspořádání vernisáže. Jsem dobrým organizátorem?
náboženská výchova	Jak se vzděláváte? – o potřebě rozvíjet se (i z hlediska své profese). Mé místo v náboženské komunitě.	Almužna a 30 stříbrných – k čemu mohou sloužit peníze? Profese svatých a blahoslavených.	Cítím, že jsem povolán – cesta ke kněžství a řeholnímu životu. **(Scénář ve zprávě)** Hledám patrona, vzor hodný následování.	Ora et labora! – Modlit se a pracovat! Vnímáte potřebu plánovat profesní rozvoj?

tělesná výchova	Kolektivní hry – poznávání svých rolí v týmu, svých schopností a omezení.	V diskusi o různých sportech seznamte žáky s profesními povinnostmi profesionálních sportovců a trenérů. Třetí strana mince – Karol Bielecki můj příběh. **(Scénář v „Moderní profesní poradenství na základní škole“, č. 26/2021)**	Iga świątek – jakou vzdělávací a profesní cestu prošla, aby se stala tenisovou hvězdou.	Volnočasové aktivity – o radosti z odpočinku jako prostředku proti workoholismu.

Vypracování: učitelé – konzultanti RODN i IP „WOM“ *(Regionální centrum pro vzdělávání učitelů a pedagogické informace* „WOM“*)* v Rybniku pod vedením S. Ficek.

3.2. Materiály pro výuku různých předmětů

Z výzkumu vyplývá (https://www.educationandemployers.org/), že **žáci základních škol znají profese především ze svého nejbližšího okolí** (z rodiny a/nebo médií) a jejich následná volba jen zřídka přesahuje tento okruh. Tržní realita a demografická krize zase nutí podnikatele k nákladným přizpůsobovacím procesům. Proto je vhodné zavádět učivo z profesního poradenství, tj. předběžnou profesní orientaci dětí, již od útlého věku v mateřských školách a v předškolních odděleních základních škol. Cílem těchto aktivit je předběžně seznámit děti s vybranými profesemi a pracovním prostředím, rozvíjet žádoucí vztah k práci a vzdělávání, iniciovat a rozvíjet schopnosti a zájmy dětí, tj. rozvíjet aktivní, tvořivý, otevřený postoj ke světu a lidem. U dětí předškolního věku by tyto činnosti měly probíhat formou hry. **V první řadě jde samozřejmě o to, aby děti poznaly sami sebe, své zájmy, své aktuální možnosti a omezení** a byly jim představeny **možnosti, které jim nabízí trh práce.** Nejde o to, aby si už předškoláci nebo žáci ZŠ vybrali povolání, kterému se budou v budoucnu věnovat, jde pouze o to rozšířit jim obzory a ukázat jim spoustu alternativních profesních drah. Dnešní trh práce potřebuje zcela novou generaci pracovníků vybavených zcela novým souborem **přenositelných kompetencí, tj. kompetencí, které můžeme „přenést" a uplatnit v jiných, nových profesních nebo osobních situacích**. Proinovativní kompetence jsou nezávislé myšlení, spolupráce, řešení problémů, sebeřízení (včetně schopnosti učit se a být lídrem). Více informací, praktickou podporu a bezplatné materiály a publikace naleznete na webových stránkách https://szkoladlainnowatora.ceo.org.pl/.

Příklady her

Pro zlepšení **přenositelných kompetencí** žáků je vhodné jim nejen poskytovat informace, ale především je naučit, jak je tvořivě využívat. Níže uvádíme několik příkladů shromážděných her pro použití ve výuce.

<u>Kreativní rozcvička formou hry.</u>

- Co je potřeba k... – učitel dokončí otázku a úkolem dětí je co nejrychleji vygenerovat nápady, např. co je potřeba k postavení sněhuláka?
- Co by udělal slon, kdyby byl menší? – je jedním z příkladů otázek, které mohou být položeny pro stimulaci kreativního myšlení dětí.
- Podivné předměty – úkolem dětí je pokusit se uhodnout použití dnes již vzácných předmětů, jako jsou náprstek, disketa.

<u>Schopnost odhalovat výzkumné problémy.</u>

- Nové využití – úkolem dětí je vymyslet nové využití např. kusu papíru a prezentovat ho.
- 100 otázek k... - úkolem dětí je formulovat co nejvíce otázek na dané téma, např. déšť - Jak vzniká déšť? Jak často prší? Kde prší nejvíce? Proč je důležitý? Jakou škodu může způsobit?

Motivace a týmová spolupráce.

- Kdo to řekl? – úkolem dětí je uhodnout podle hlasu (se zavázanýma očima), kdo promluvil.
- Kdo to je? – úkolem dětí je pouhým dotykem (se zavřenýma očima) uhodnout, kdo před nimi stojí.
- Detektiv – úkolem dětí je uhodnout, o kom je řeč, na základě popisu dané profese, např. „Je to někdo, kdo opravdu rád staví z cihel...“
- Kdo, tak jako já… – děti dokončí větu, např. „Kdo jako já rád staví z kostek?“ Děti, které to dělají rády, utvoří skupinu.

Řízení času.

- Pro jednotlivé úkoly stanovte časové limity a prezentujte plynutí času pomocí vizuálního časovače, například přesýpacích hodin; dohodněte se s dětmi, že mají na splnění úkolu 15 minut, a připomeňte jim, kdy čas vyprší.
- Naučte děti plánovat pomocí plánu – ukažte jim, jaké aktivity a atrakce je čekají a kolik času jim mohou věnovat.
- Úkoly pro starší dětí udělejte obtížnější – když se děti věnují činnosti, na kterou mají naplánováno 15 minut, např. stavbě mostu, navrhněte, aby byl postaven bez použití zelených kostek, aniž byste měnili čas. Tato situace si přirozeně vynutí změnu organizace.

Asertivita a komunikační dovednosti.

- Říkám ne, když… – úkolem každého dítěte je dokončit větu podle vlastního pocitu. Podpořte argumentaci otázkami typu „proč si to myslíte?“.
- Rychlý rozhovor – navrhněte dětem, aby se během jedné minuty pokusily zjistit co nejvíce o svém spolužákovi. Povzbuďte je, aby se o to, co se naučili, podělili s celou skupinou.
- Pantomima – každá pantomimická hra je vynikající příležitostí jak učit neverbální komunikaci.

Způsoby zvládání stresu.

- Uspořádejte soutěže, turnaje a olympiády, během budou děti čelit stresu a prezentovat své dovednosti v bezpečných podmínkách.
- Čtěte žákům pohádky, které popisují odvážné činy hrdinů (včetně těch banálních, se kterými se děti setkávají).
- Učte je mluvit o emocích, pojmenovávat je a sdílet je s ostatními.
- Koutek emocí – vytvořte s žáky koutek, kde mohou žáci zklidnit své emoce, např. poslouchat hudbu, lehnout si na sedátko, pomazlit se s plyšovým medvídkem nebo uvolnit napětí, např. hnětením plastelíny nebo proséváním senzorického materiálu.

Návrhy metodických řešení vypracované v Institutu pro výzkum vzdělávání ve Varšavě

Kaleidoskop profesí

Jedná se o aktivity, které lze vyučovat ve skupinách pětiletých až šestiletých dětí v mateřských školách nebo v předškolních odděleních. Děti se seznámí s profesemi a jejich vlastnostmi a kontextem setkání je vyprávění příběhů *(storytelling)*. Pozorování výuky v mateřské škole „Akademie fantazie" v Marklowicích nám umožnilo konstatovat, že dokonale zapadají do realizace předběžné profesní orientace na stupni mateřské školy. Děti byly do výuky uvedeny prostřednictvím příběhu o svých vrstevnících, jimiž jsou Ola, Kacper, Janek a Hania, který jim umožnil pochopit, že i ostatní děti mají své sny a stojí za to si za nimi jít. Použité pracovní metody aktivovaly děti. Umožňovaly pohyb, podněcovaly kreativitu, cvičily paměť a obohacovaly slovní zásobu. V průběhu aktivit byly (kromě obsahu příběhu) použity obrázky představující vlastnosti různých profesí a stolní hra „Kaleidoskop profesí".

Nezapomnělo se ani na formu skupinové práce, která mimo jiné učí spolupráci, rozdělení rolí, ale zároveň ukazuje, že každý člen skupiny je důležitý.

Poznejte svou superschopnost

Tato aktivita je určena pro žáky 3. třídy základní školy (9-10 let). Probíhá formou workshopu ve skupinách: 7 dětí, 7 rodičů a učitel. Jejich cílem je ukázat význam sociálních schopností, jako je mimo jiné schopnost spolupracovat, zvládat obtížné situace, a odhalit možnosti dětí, tj. jejich superschopnosti. Z pozorování aktivit na Sportovní základní škole v Radlině lze vyvodit, že workshop určitě pomohl dětem a rodičům lépe se poznat a objevit jejich (možná dosud nepovšimnuté) silné stránky. Byly umožněny různé společné aktivity, jako je tanec nebo stavba věže. Nesmírně důležitá byla také správná komunikace, bez níž je obtížné dosáhnout úspěchu.

Nejprve hmota, pak socha

Jedná se o aktivity pro studenty středních škol. Z jejich pozorování na integrované škole č. 3 v Rybniku lze usuzovat, že žáci měli zájem se seznámit s nástrojem, kterým je integrovaný systému kvalifikací. Prostřednictvím aktivit se seznámili s různými způsoby ověřování kvalifikací, které se používají ve formálním a neformálním vzdělávání, včetně pojmu validace. Ve výuce byly použity filmy IBE dostupné na internetu.

Podrobnosti o návrhu IBE:

E. F r o ł o w, *O uczeniu* się *przez całe życie warto rozmawiać już od przedszkola*, „Kwartalnik Zintegrowany System Kwalifikacji" č. 4/2021, Vyd. Instytut Badań Edukacyjnych.

3.3. Pomůcky pro výuku profesního poradenství

Pomůcky a užitečné odkazy uvedené v tabulce reagují na potřeby žáků získané v odpovědi na otázku č. 4 „Jaké dovednosti/znalosti chcete ve škole rozvíjet s učitelem nebo profesním poradcem, abyste se mohli rozhodnout v souvislosti s výběrem školy/povolání?“. Byly seřazeny hierarchicky (od nejvyššího počtu odpovědí po nejnižší počet odpovědí).

Tabulka č. 6. Shromážděné pomůcky pro výuku profesního poradenství

ZNALOST PROFESÍ	
1. Město profesí	1. https://mapakarier.org/city
2. Řemeslníci úspěchu	2. https://www.youtube.com/watch?v=YsUkBV8zox0
3. Mapa zanikajících profesí	3. http://mapaginacychzawodow.pl/
4. Příručka profesí odborného vzdělávání	4. https://www.ore.edu.pl/wp-content/uploads/2021/01/informator-o-zawodach-szkolnictwa-branzowego.pdf
ZNALOST SVÉHO TALENTU, SILNÝCH A SLABÝCH STRÁNEK	
1. Test pro zjištění schopností a zájmů studentů	1. https://www.16personalities.com/pl/typy-osobowosci
2. Vademecum talentu (sebehodnotící list žáka): kdo jsem, jaké mám vlastnosti, jaký jsem, jaké mám silné a slabé stránky...)	2. https://zpe.gov.pl/a/vademecum-talentu---zintegrowana-ocena-predyspozycji-i-zainteresowan-zawodowych-uczniow---pakiet-edukacyjny-szkola-ponadgimnazjalna/D12F8liYK
3. Příručka pro rodiče (test sebepoznání profesních zájmů žáků základních škol)	3. http://lokietrz.pl/images/pliki/przewodnik_dla_rodzica.pdf
4. Poznejte své profesní předpoklady	4. http://www.e-zamek.pl/public/docs/pdf/test-predyspozycji-zawodowych.pdf
5. Dotazník temperamentu podle Florence Littauer	5. http://traugutt.net/lo/temperament/kwestionariusz.php
6. Test pracovních hodnot založený na konceptu kariérních kotev Edgara Scheina	6. https://www.pracowniatestow.com/testy/fill-out,wartosci-pracy-8.html
7. Test profesních předpokladů	7. https://kompetencjometr.mlodziwlodzi.pl/

PLÁNOVÁNÍ VLASTNÍ KARIERY	
1. Kariérní plánování jako celoživotní úkol 2. Lze profesní kariéru naplánovat? (M. Rosalska, článek) 3. Má smysl kariérní rozhodnutí činit na základě zájmů? 4. Kariérní dráhy 5. Kariérní lekce	1. https://epale.ec.europa.eu/hr/node/61551 2. https://epale.ec.europa.eu/pl/blog/czy-kariere-zawodowa-mozna-zaplanowac 3. https://epale.ec.europa.eu/pl/blog/czy-warto-opierac-decyzje-zawodowe-na-zainteresowaniach 4. https://mapakarier.org/paths 5. https://panjango.com/pages/panjango-online
ZVLÁDÁNÍ STRESU	
1. Cvičení na zvládání stresu pro děti 2. Bezplatný test na stres	1. https://www.les-supers-parents.com/4-exercices-de-gestion-du-stress-pour-enfants/ 2. https://promentalnie.pl/stres-test/
KOMUNIKACE	
1. Katarzyna Płuska – jaký máte styl komunikace? 2. Dotazník stylu komunikace	1. https://www.katarzynapluska.pl/wp-content/uploads/2017/07/Jaki-posiadasz-styl-komunikowania-si%C4%99_-TEST.pdf 2. https://doskonaleniewsieci.pl/Upload/Scenariusze/efektywne-wspomaganie/Test-na-Style-Komunikacji.pdf
PŘÍPRAVA NA PRACOVNÍ POHOVOR/SEBEPREZENTACI	
1. Humorný snímek o sebeprezentaci 2. Sebeprezentace – jak efektivně budovat svou image?	1. https://filmiki.jeja.pl/10000,swietna-autoprezentacja.html 2. https://www.youtube.com/watch?v=Gi60DBHAp70
PSANÍ MOTIVAČNÍHO DOPISU, ŽIVOTOPIS, TVORBA PORTFOLIA	
1. Tvorba PORTFOLIA 2. Průvodce psaní životopisu, průvodce psaní motivačního listu 3. Můj první životopis – pracovní list	1. https://mojeportfolio.ibe.edu.pl/ 2. https://twoj-europass.org.pl/ 3. https://www.pracaprzyszlosci.eu/#about

ORIENTACE NA TRHU PRÁCE	
1. Integrovaný registr kvalifikací 2. Trh práce – online desková hra. Autor: Anna Płoska 3. Mladí na trhu práce zpráva	1. https://kwalifikacje.gov.pl/k 2. https://view.genial.ly/5fb1a13cade3540d1d6f2430 3. https://siecprzedsiebiorczychkobiet.pl/wp-content/uploads/2021/05/Raport-Mlodzi-Na-Rynku-Pracy.pdf
INSPIRACE PRO VÝUKU	
1. Povzbuzení zájmu	1. https://www.eurodesk.pl/inspiracje/przedszkolaki-naukowcami-eksperymenty-w-kuchni
2. Náměty pro výuku	2. https://mapakarier.org/inspirations
3. Talent Hra (dobrodružná hra, nazývaná také Tajemství Aeropolisu, ve které účastníci putují po 6 zemích představujících různé profesní skupiny. Cílem hry určené pro 3 věkové skupiny (7+, 12+ a 16+), je pomoc při výběru profese a výběr vhodného směru vývoje	3. http://talentgamedownload.pl/
4. „Práce (v) budoucnosti“ – scénáře, pracovní listy	4. https://www.pracaprzyszlosci.eu/#about (průvodce k bezplatnému stažení ve verzi pdf)
5. Příručka „Osobní a profesní potenciál“ – výběr cvičení a testů	5. www.wuplodz.praca.gov.pl
6. Čtení v oblacích – výukové scénáře pro 1. až 3. třídy, které obsahují prvky navrhované KARIÉRNÍ MAPOU	6. https://www.niezbedniknauczyciela.com/niezb%C4%99dnik-iii-edycji
SBÍRKA STRÁNEK SHROMÁŽDĚNÝCH NA VIRTUÁLNÍCH TABULÍCH	
Teresa Mulka-Łuszcz – profesní poradenství	https://padlet.com/teresamulka/Bookmarks
Anna Płoska – diagnostika v profesním poradenství	https://padlet.com/apcsipz/DIAGNOZA

Jolanta Niewińska – Poradenství pro naplňující vzdělávací a profesní dráhu na každém stupni vzdělávání	https://padlet.com/nie_jola/xc288olwnqg3
Kariérní mapa – Praktická cvičení měkkých dovedností ve škole	https://padlet.com/Mapa_Karier/kompetencjemiekkie?fbclid=IwAR3M8At22yWVnN4RQS3-_1zCoocoZ2ctt4azzJaSOmdA2mgCFR19Fi8S0L8
Integrovaný systém kvalifikací	https://wakelet.com/wake/wHQDVRcl2nPI1hxnDuc6w

3.4. Scénáře pro učitele

Žáci mají často pocit, že znalosti, které jsou po nich vyžadovány ve školách, nejsou a nebudou v životě k ničemu potřebné. Proto je tak důležité uvádět učivo v kontextu reality, která nás obklopuje, a jejich budoucnosti, včetně jejich budoucnosti profesní. Takový přístup zvyšuje šanci na výrazné zvýšení motivace žáků a pomáhá jim pochopit, že získáváním těchto znalostí získávají konkrétní, praktické kompetence. Všichni učitelé jsou povinni uplatňovat systém vnitroškolního profesního poradenství. Měli by si proto uvědomovat realitu současného trhu práce a zavádět do výuky učivo z profesního poradenství. Učitelé – konzultanti Regionálního centra pro vzdělávání učitelů a pedagogické informace „WOM“ v Rybniku připravili tabulku s orientačními tématy výuky všeobecně vzdělávacích předmětů na základní škole, kde můžeme realizovat učivo z profesního poradenství.

První z těchto plánů výuky odpovídá tématu soutěže „VY: MYŠLENKOVÁ KVALIFIKACE“, jehož pořadatelem byl Institut pro výzkum vzdělávání ve Varšavě. Do finále se dostaly tyto kvalifikace: knižní velvyslanec, stopař emocí, ekologická hlídka, přítel Baltského moře. Nápady dětí ukazují jejich povědomí o sociálních problémech ve světě. V oblasti vzdělávání by bylo vhodné využít potenciál dětí ve vyučovacím procesu. Cílem soutěže bylo podpořit děti a mládež v ověřování jejich dovedností a popularizovat Integrovaný systém kvalifikací. Záměrem bylo také žáky podpořit v získávání kvalifikací ve formě odznaků, které budou k dispozici v nově vyvinutém systému IBE nazvaném Odznak+.

PLÁN výuky pro žáky 2. až 3. třídy

vedené třídním učitelem

Autor: Anna Krzyżanowka

TÉMA: Profese, které ještě neznáme.

VZDĚLÁVACÍ CÍLE:

(Všeobecné učební osnovy pro základní školy)

- rozvíjení schopností, jako jsou: kreativita, inovativnost a podnikání;
- podpora kognitivní zvídavosti žáků a jejich motivace k učení;
- rozvíjení postojů, které jsou otevřené světu a ostatním lidem, aktivit ve společenském životě a odpovědnosti za společenství.

OBSAH VÝUKY – SPECIFICKÉ POŽADAVKY:

Svět profesí a trh práce.

(Příloha č. 2 k nařízení ministra školství ze dne 12. února 2019 o profesním poradenství (Sb. z roku 2019, ust. 325)

Žák:

- vyjmenovává povolání, která vykonávají lidé v jeho blízkém i vzdáleném okolí, a popisuje základní charakteristiky práce ve vybraných povoláních,
- diskutuje o významu zapojení různých profesí do utváření prostředí, v němž se pohybuje,
- kreativním a netradičním způsobem používá nářadí a nástroje v souladu s jejich určením.

PRACOVNÍ METODY:

- vysvětlovací metody (vysvětlování),
- problémové metody (brainstorming, didaktická diskuse),
- výkladové metody (ukázka, demonstrace),
- praktické metody (manuální činnosti).

DIDAKTICKÉ POMŮCKY:

- publikace „Netradiční profese“ (aut. J. Kołomojec, A. Gutniczenko)
- umělecké a řemeslné materiály
- šablona plakátu „Vymyšlené profese budoucnosti“
- lístky pochybností.

PŘEDPOKLÁDANÝ ČAS:

3 vyučovací hodiny trvající přibližně 45 minut

NAVRHOVANÝ PRŮBĚH VÝUKY:

1. fáze

Seznámení žáků s úryvky z publikace „Netradiční profese“.

Upozornění na význam vybraných profesí pro fungování ostatních lidí a zajištění navzájem dobrých životních podmínek.

Identifikace prvků provázejících lidská povolání (název a náplň práce, povahové vlastnosti pracovníka, potřebné pomůcky/nástroje, situace, předměty nebo osoby, s nimiž je povolání spojeno).

Inspirace postavami zastupujícími méně známé profese vyobrazené v knize, tj. paleontolog, květinář, včelař, degustátor, kynolog, pilot balonu, pizzař, tlumočnice znakové řeči, architekt, foukačka skla. Pokusy o odpověď na otázku, proč může být profese zajímavá a potřebná.

2. fáze

Rozdělení žáků na trojčlenné týmy.

Žáci použijí šablonu plakátu jako základ pro brainstorming k vytvoření nové profese, využitelné v blízké nebo vzdálené budoucnosti.

Úkolem týmů je dokončit plakát:

- pojmenováním nové profese,
- specifikováním místa, kde má být práce prováděna,
- znázorněním vzhledu zástupce dané profese při výkonu práce,
- specifikováním, co bude zahrnovat práce v rámci této profese a k čemu bude potřebná,
- specifikováním potřebného příslušenství, nástrojů, vybavení nebo strojů;
- pokusy o určení povahových vlastností potřebných pro vymyšlenou profesi.

3. fáze

Týmy vystaví své plakáty na třídní výstavě. Žáci se seznámí s obsahem plakátů. Na list pochybností napíší otázky, které by chtěli položit tvůrcům dané profese.

Během výuky se týmy snaží kreativně odpovědět na otázky, které jim položili jejich spolužáci.

Každý účastník výuky má možnost vybrat si jedno až tři imaginární povolání, které by mohl v budoucnu vykonávat.

VYHODNOCENÍ HODINY:

Učitel vyzve žáky, aby odpověděli na otázky:

- **Chtěli byste vykonávat tuto profesi? Proč?**

LITERATURA:

1. J. Kołomojec, A. Gutniczenko, *Niezwyczajne zawody*, Vydavatelství „Nasza Księgarnia“, Varšava 2019;

PŘÍLOHY:

- šablona plakátu „Vymyšlené profese budoucnosti“;
- list otázek a pochybností.

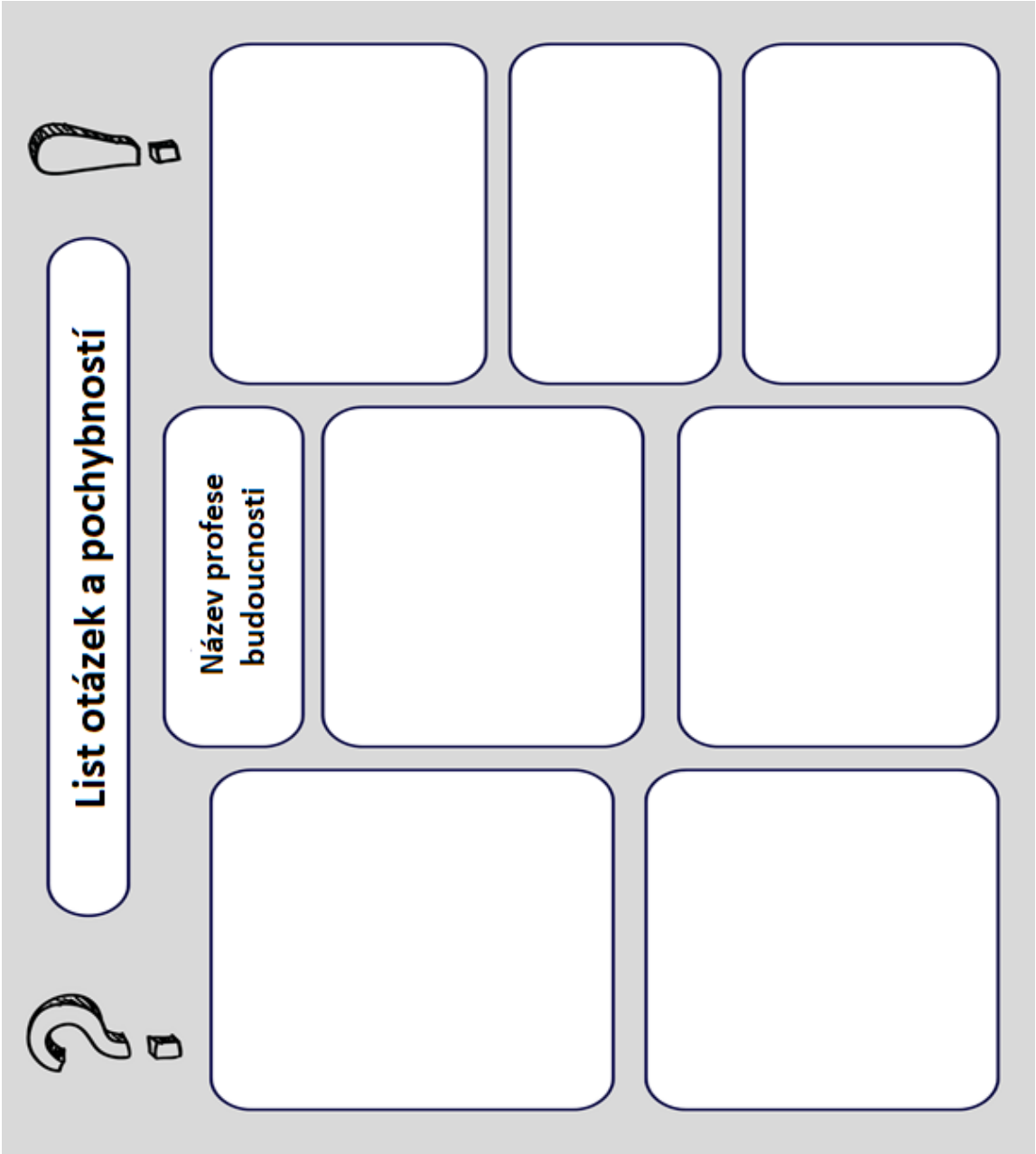

Vymyšlené profese budoucnosti

Název profese

Portrét pracovníka

Pracoviště

Nástroje a pomůcky nezbytné pro výkon profese

V čem spočívá práce v této profesi? Proč je potřebná?

Nezbytné povahové vlastnosti

Zajímavosto

Složení týmu

Projekt je spolufinancován z prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj
a ze státního rozpočtu Polské republiky

PLÁN výuky školní družiny pro žáky 1. až 3. třídy

vedených učitelem školní družiny

Autor: Natalia Kościelniak

TÉMA: „Mnoho kuchařů přesolilo polévku... Setkání s kuchařkou“.

VZDĚLÁVACÍ CÍLE:

Žák:

- si prohlubuje znalosti o kuchařské profesi,
- ví, jak vypadá pracoviště kuchaře,
- získává zkušenosti při poslechu a mluvení,
- ví, co je podstatou kuchařské profese,
- obohacuje si aktivní slovní zásobu o odborné názvosloví prezentovaného vybavení, které je nezbytné pro práci v dané profesi.

OBSAH VÝUKY – SPECIFICKÉ POŽADAVKY:

Žák:

- zná význam práce v životě člověka; ví, jaké povolání vykonávají jeho příbuzní a známí; ví, co dělá například železničář, lékárník, policista, veterinář, kuchař; (učební osnovy sociální výchovy),
- umí používat získané informace: pozorně naslouchá a využívá získané informace; formuluje výpovědi: volí vhodné formy komunikace v různých sociálních situacích, účastní se rozhovorů: klade otázky, odpovídá na otázky a vyjadřuje vlastní názor; rozšiřuje slovní zásobu a syntaktické struktury, dbá na kulturu projevu; správně artikuluje hlásky, klade důraz na slova, používá pauzy a správnou intonaci v oznamovacích, tázacích a rozkazovacích větách; používá zdvořilostní fráze (učební osnovy polského jazyka),
- u předmětů postupuje od nápadu k výrobku: chápe potřebu organizovat technickou činnost: individuální a týmové práce (učební osnovy pro odborné předměty),
- vyjmenovává povolání, která vykonávají lidé v blízkém i vzdálenějším okolí, a popisuje základní specifika práce ve vybraných povoláních – v případě výuky – povolání kuchař (nařízení ministra školství ze dne 12. února 2019 o profesním poradenství (Sb. z roku 2019 ust. 325) vyhlášené 20. února 2019 a účinné od 1. září 2019).

PRACOVNÍ METODY:

brainstorming, beseda, krátká přednáška, ukázka, konverzace, analýza fotografií z prezentace.

FORMY PRÁCE:

práce ve skupinách, individuální práce.

DIDAKTICKÉ POMŮCKY:

projektor, reproduktor, notebook, tabule, křída/zvýrazňovač, multimediální prezentace s nahrávkou rozhovoru s kuchařkou, multimediální prezentace. (Jak vypadá školní kuchyně? Co usnadňuje práci v kuchyni?) vzdělávací film ORE „Jak se stát kuchařem?“, výrobky a předměty potřebné k přípravě těsta na slezské knedlíky (bramborová mouka, máslo, vejce, brambory, lis na brambory, mísa), předem připravené těsto na slezské knedlíky, hrnec na polévku ze školní jídelny a misky.

PŘEDPOKLÁDANÝ ČAS:

1 vyučovací hodina trvající 45 minut

NAVRHOVANÝ PRŮBĚH VÝUKY:

1. část (5 minut). Přivítání žáků, kontrola docházky, oznámení tématu hodiny a plánovaných cílů.

část (30 minut).

1. Brainstorming na téma „co dělá kuchař/kuchařka“. Společná tvorba myšlenkové mapy na tabuli (nápady zapisuje učitel a shrnuje výsledky společné činnosti).
2. Virtuální rozhovor s kuchařkou (multimediální prezentace) – žáci vyšších tříd čtou otázky, na které odpovídá školní kuchařka v nahraných výpovědích (příloha č. 1).
3. Jak vypadá školní kuchyně? – multimediální prezentace k upevnění názvů vybavení, která kuchaři a jeho pomocníkům usnadňují práci (příloha č. 2).
4. Prezentace polévkového hrnce a misek používaných zaměstnanci školní kuchyně. Žáci v rozhovoru odkazují na vybavení, které mají rodiče doma – srovnání.
5. Hádej hadači – jak se nazývá to zařízení? Krátký kvíz řešený společně (příloha č. 3).
6. Současná vzdělávací dráha vedoucí k profesi kuchaře – prezentace vzdělávacího videa ze zdrojů ORE (odkaz na video – příloha č. 4).

3. část (10 minut).

1. Jak připravit těsto na knedlíky? – učitel ukáže, jaké materiály jsou potřebné a jak se dělá těsto, válení knedlíků.
2. Válíme knedlíky – žáci dostanou na talířích hotové těsto na knedlíky. Úkolem je vyrobit co nejvíce knedlíků za 3 minuty. Třídy porovnávají, komu se podařilo připravit nejvíce knedlíků. Oznámí mistra třídy ve válení knedlíků.
3. Shrnutí výuky, dokončených činností a dosažených cílů; hodnocení žáků.

VYHODNOCENÍ HODINY:

Učitel požádá všechny žáky, aby se zapojili do hodnocení hodiny tím, že se při položení otázky přihlásí v okamžiku odpovědi, která vystihuje jejich názor: Líbila se vám výuka? Žáci se hlásí u odpovědi ANO/NE/TROCHU zvednutím ruky nahoru.

Volně se vyjadřují o tom, co je na výuce zaujalo a co se jim nelíbilo.

LITERATURA: autorský materiál.

LITERATURA NA INTERNETU: https://www.youtube.com/watch?v=ABy3d29wvzY (přístup: 16.09.2022)

PŘÍLOHY:

1. Orientační otázky pro rozhovor s kuchařem/kuchařkou (příloha č. 1)
2. Jaké vybavení usnadňuje práci v kuchyni? – prezentace v PDF (příloha č. 2 ke stažení v elektronické verzi)
3. Hádej hadači – prezentace v PDF (příloha č. 3 ke stažení v elektronické verzi)
4. Odkaz na film: https://www.youtube.com/watch?v=ABy3d29wvzY (přístup: 16.09.2022)

Příloha č. 1. Orientační otázky pro rozhovor s kuchařem/kuchařkou**.**

1. Proč jste si vybral/a profesi kuchaře/kuchařky?
2. Já vzdělání máte ukončeno?
3. Jak dlouho pracujete v této profesi?
4. Je vaše práce spojena s velkým stresem?
5. Kolik kilogramů zeleniny/masa připraví kuchyně každý den k obědu?
6. Kolik litrů polévky denně uvaří zaměstnanci kuchyně pro žáky a pro děti z mateřské školy?
7. Jaké základní koření používáte ve školní kuchyni?
8. Jaké vybavení vám usnadňuje práci v kuchyni?
9. Co udělat, když přesolíme polévku?
10. Co udělat, když je jídlo příliš pikantní?

PLÁN výuky z profesního poradenství pro žáky 4. tříd

vedené učitelem matematiky

Autor: Ewa Majchrzak

TÉMA: Matematika v různých profesích – řešení textových úloh.

VZDĚLÁVACÍ CÍLE – VŠEOBECNÉ POŽADAVKY:

Žák:

- analyzuje informace o sobě samém,
- je schopen syntetizovat informace užitečné při plánování vzdělávací a profesní dráhy,
- chápe význam informací získaných z vlastní analýzy při rozhodování o vzdělávání a volbě povolání,
- hledá profesní inspiraci ve svém okolí a v okruhu zainteresovaných stran,
- procvičuje výpočetní dovednosti,
- provádí jednoduché úvahy a vynáší argumenty, kterými zdůvodňuje jejich správnost,
- uplatňuje strategie vyplývající z úlohy, vytváří strategie k řešení problému, a to i při vícekrokových řešeních a řešeních vyžadujících schopnost kombinovat znalosti z různých oborů matematiky.

OBSAH VÝUKY – SPECIFICKÉ POŽADAVKY:

Žák:

- identifikuje aspirace a potřeby vlastního rozvoje a možné způsoby jejich dosažení (příloha č. 3 k nařízení ministra školství ze dne 12. února 2019 o profesním poradenství (Sb. z roku 2019, ust. 325),
- čte s porozuměním text obsahující číselné informace,
- provádí přípravné úkony pro usnadnění řešení úkolu, včetně pomocného výkresu nebo záznamu informací a údajů z obsahu úkolu, které jsou pro něj vhodné,
- vnímá vztahy mezi uváděnými informacemi,
- řešení úlohy si rozloží na kroky a použije vlastní správné strategie řešení, které mu vyhovují,
- aplikuje znalosti aritmetiky a geometrie a získané výpočetní dovednosti, jakož i vlastní správné metody, při řešení úloh zadaných v praktickém kontextu,
- ověřuje výsledek textové úlohy, posuzuje přiměřenost řešení, např. odhadem, kontrolou všech podmínek úlohy, posouzením řádu získaného výsledku,
- klade nové otázky související se situací v řešené úloze.

Projekt je spolufinancován z prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj a ze státního rozpočtu Polské republiky

PRACOVNÍ METODY:

beseda, brainstorming.

FORMY PRÁCE:

individuální práce., práce ve skupinách.

DIDAKTICKÉ POMŮCKY:

pracovní listy, fixy, flip chart, počítač s přístupem na internet, integrovaná výuková platforma – řešení textových úloh s reálným kontextem.

PŘEDPOKLÁDANÝ ČAS:

1 vyučovací hodina trvající 45 minut

NAVRHOVANÝ PRŮBĚH VÝUKY:

1. část (5 minut).

Přivítání.

Kontrola docházky.

Otázání se žáků, jak se cítí.

Motivování žáků k práci kladením otázek:

Domníváte se, že existuje taká profese, kde matematiku nepoužíváme?

2. část (25 minut).

1. Učitel rozdělí žáky do týmů a vybere vedoucího.
2. Úkolem každého týmu je vyjmenovat profese, ve kterých je matematika obzvláště potřebná – brainstorming.
3. Vedoucí týmu pak určí člena týmu, který vyjmenuje profese, v nichž je matematika potřebná.
4. Učitel rozdá týmům pracovní listy a připomene žákům pravidla pro řešení textových úloh.
   I. Přečtěte si s porozuměním obsah úkolu.
   II. Uspořádejte a zaznamenejte poskytnuté informace.
   III. Zamyslete se, co hledáte, co máte vypočítat a zvolte metodu řešení úlohy.
   IV. Vyřešte úkol.
   V. Zamyslete se, zda má získaný výsledek smysl.
   VI. Zkontrolujte, zda řešení odpovídá podmínkám úkolu.
   VII. Zapište si odpověď.
5. Na závěr cvičení týmy představí svou práci.

Projekt je spolufinancován z prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj a ze státního rozpočtu Polské republiky

3. část (15 minut).

1. Učitel zobrazí žákům na multimediální tabuli úlohu 11 a úlohu 12 (Integrovaná výuková platforma – řešení textových úloh s reálným kontextem).
   https://zpe.gov.pl/a/rozwiazywanie-zadan-tekstowych-z-kontekstem-realistycznym/DpUMTFUFa (přístup online: 19.09.2022).
   Položí žákům otázku: Jakých profesí se tyty úkoly mohou týkat?
2. Žáci řeší úlohy samostatně, poté kontrolují správnost svých výpočtů – učitel diskutuje o způsobu řešení a na tabuli zobrazuje odpovědi na úlohy.
3. Při shrnutí hodiny učitel zdůrazní, že se často stává, že mladý člověk (ale i dospělý) může mít pochybnosti o tom, jakou profesní dráhu si vybrat. V tom případě je po diagnostice svých potřeb, možností a potenciálu vhodné hledat inspiraci ve svém nejbližším okolí (rodiče, sourozenci, příbuzní), ale i v širším okolí (např. známé osobnosti, autority v různých oborech).
4. Uložení domácího úkolu. Uložte textovou úlohu o povolání, kterému byste se chtěli v budoucnu věnovat, a vyřešte ji. Nezapomeňte zkontrolovat své řešení s podmínkami úlohy a zaznamenat své odpovědi.

VYHODNOCENÍ HODINY:

Učitel požádá žáky, aby roztočili virtuální kolo štěstí a dokončili větu: https://wordwall.net/pl/resource/28426890 (přístup online: 19.09.2022)

- Naučil jsem se ……
- Nejvíce se mi líbilo ……
- Dozvěděl jsem se ……
- Jsem byl v pohodě ……
- Nejvíce potíží mi dělalo …….

LITERATURA:

Małgorzata Dobrowolska, Marta Jucewicz, Marcin Karpiński, Piotr Zarzycki, *Matematyka 4 z plusem. Multipodręcznik do klasy czwartej szkoły podstawowej*.

LITERATURA NA INTERNETU:

1. https://zpe.gov.pl/a/rozwiazywanie-zadan-tekstowych-z-kontekstem-realistycznym/DpUMTFUFa (přístup online: 19.09.2022).
2. https://wordwall.net/pl/resource/28426890 (přístup online: 19.09.2022).

PŘÍLOHY:

Pracovní list „Matematika v různých profesích“.

Pracovní list:

1. Lékař předepsal pacientovi léky proti nachlazení. Doporučil mu užívat 2 tablety třikrát denně po dobu 5 dnů. V balení je 15 tablet. Kolik balení léku musí pacientovi předepsat na lékařský předpis?

Údaje: Hledané:

Řešení:

Kontrola řešení s podmínkami úlohy:

Odpověď:

Projekt je spolufinancován z prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj
a ze státního rozpočtu Polské republiky

2. Architekt navrhl dům, jehož délka a šířka je 10 m. Jaká je délka a šířka tohoto domu na plánu v měřítku 1:50?

Údaje: Hledané:

Řešení:

Kontrola řešení s podmínkami úlohy:

Odpověď:

PLÁN výuky z profesního poradenství pro žáky 5. tříd

vedené učitelem pracovní výchovy

Autor: Sabina Ficek

TÉMA: Zanikající profese – řemesla – řemeslné profese.

VZDĚLÁVACÍ CÍLE:

Žák:

- rozvíjí a prohlubuje svůj zájem o minulost,
- analyzuje informace o profesích,
- identifikuje řemeslné profese,
- oceňuje význam manuální práce,
- rozvíjí vlastnosti: pečlivost, přesnost a opatrnost,
- hledá profesní inspiraci ve svém okolí a v okruhu zainteresovaných stran,
- vnímá prvky technického prostředí jako hmotné zboží vytvořené člověkem,
- plánuje a provádí práce různého stupně obtížnosti,
- spolupracuje v týmu.

OBSAH VÝUKY – SPECIFICKÉ POŽADAVKY:

Žák:

4.2 plánuje svou činnost nebo činnost skupiny s uvedením konkrétních úkonů a úkolů nezbytných k dosažení cíle (příloha č. 2 k nařízení ministra školství ze dne 12. února 2019 o profesním poradenství (Sb. z roku 2019, ust. 325).

PRACOVNÍ METODY:

beseda, ukázka, umělecko-technická činnost;

FORMY PRÁCE:

práce ve skupinách, individuální práce.

DIDAKTICKÉ POMŮCKY:

list papíru A3, fixy, flip chart, interaktivní cvičení – https://wordwall.net/, virtuální prohlídka muzea kovářství, lepenka, plastelína, hliníková folie, počítač s přístupem na internet.

PŘEDPOKLÁDANÝ ČAS:

1 vyučovací hodina trvající 45 minut

NAVRHOVANÝ PRŮBĚH VÝUKY:

1. část (5 minut) Přivítání, vzájemné pozdravy. Po kontrole docházky se učitel zeptá žáků, jak se dnes fyzicky a psychicky cítí.

2. část (10 minut).

Učitel rozdělí žáky do týmů po pěti a požádá je, aby na list papíru formátu A3 obkreslili svou ruku – vytvořili kompozici, podepsali ji svým jménem a poté na ni napsali (nebo nakreslili) předměty, které jsou vyrobeny rukou bez pomoci nástrojů a s pomocí nástroji. Učitel napíše na tabuli slovo „řemeslo“ a požádá žáky o jejich představy - napíše je na tabuli. Společně uvedou definici: řemeslo – výrobek vyrobený neprůmyslovým způsobem, který má umělecké kvality, obvykle s motivy typickými pro kulturu, v níž byl vyroben.

3. část (10 minut).

1. Poté učitel odstartuje hru „Přiřaďte dvojice“ https://wordwall.net/pl/resource/35690559/gin%c4%85ce-zawodyr%c4%99kodzie%c5%82o (přístup online: 20.09.2022). Společně se žáky vysvětluje výrobu různých děl podle cvičení. Vyjmenovávají profese, které zanikají v důsledku technického pokroku.
2. Učitel pozve žáky na virtuální prohlídku muzea kovářství https://gokwojciechow.pl/aplikacja/muzeum-kowalstwa/ (přístup online: 20.09.2022). Lze se zde seznámit s historií kovářství, prohlédnout si četné exponáty kovářského umění, sbírku replik středověkých zbraní, navštívit napodobeninu staré kovárny.
3. Učitel pak hovoří o povolání kováře, které spočívalo ve výrobě užitkových předmětů z kovu. Kovář se rovněž zabýval podkovářstvím a péčí o koňská kopyta. Tato profese dočasně zanikla. Učitel ptá se na aktuálně pozorovanou obnovu této profese.

4. část (15 minut).

1. Každý tvůrce se snaží své dílo nějakým jedinečným způsobem označit (podepsat), nejlépe pomocí iniciál. Učitel navrhne, aby žáci navrhli a vyrobili identifikační znak – iniciály. Na lepenku si žáci pomocí plastelínových válečků nalepí své iniciály. Dílo přikryjí kouskem hliníkové fólie a jemně přitlačí, aby zvýraznili tvar. Takto zhotovené dílo lze po natření barvou použít jako razítko nebo matrici. Žáci otisknou své iniciály na list A3 hned vedle své obkreslené ruky.
2. Na závěr cvičení žákovské týmy prezentují svou práci a vyvěsí ji v místnosti. Ve shrnutí zdůrazní, že se často stává, že mladý člověk může mít pochybnosti o své volbě životní cesty. Po provedení diagnózy svých potřeb, manuálních dovedností, potenciálu atd. se vyplatí hledat inspiraci ve svém nejbližším okolí.

VYHODNOCENÍ HODINY:

Učitel požádá žáky, aby odpověděli na otázky:

- Máte ve svém okolí někoho, kdo vyrábí řemeslné výrobky?
- Máte ve svém okolí někoho, kdo se věnuje kovářství nebo jinému řemeslu?
- Jaké máte manuální zručnosti?
- Jaké řemeslné povolání byste mohli vykonávat?

LITERATURA:

Małgorzata C z u j, *Podręcznik do techniki, klasa 5*, vydavatelství MAC.

LITERATURA NA INTERNETU:

1. https://wordwall.net/pl/resource/35690559/gin%c4%85ce-zawodyr%c4%99kodzie%c5%82o (přístup online: 20.09.2022).
2. https://gokwojciechow.pl/aplikacja/muzeum-kowalstwa/ (přístup online: 20.09.2022).

PLÁN výuky z profesního poradenství pro žáky 7. tříd

vedené profesním poradcem, třídním učitelem

Autor: Sabina Ficek

TÉMA: Mé inspirace – staňte se architektem svého štěstí.

VZDĚLÁVACÍ CÍLE:

Žák:

- analyzuje informace o sobě samém,
- je schopen syntetizovat informace užitečné při plánování vzdělávací a profesní dráhy,
- chápe význam informací získaných z vlastní analýzy při rozhodování o vzdělávání a volbě povolání,
- hledá profesní inspiraci ve svém okolí a v okruhu zainteresovaných stran,
- označuje nástroje a funkce programu „Kariérní mapa“,
- vyhledává na internetu užitečné informace.

OBSAH VÝUKY – SPECIFICKÉ POŽADAVKY:

Žák:

- identifikuje aspirace a potřeby vlastního rozvoje a možné způsoby jejich dosažení (příloha č. 3 k nařízení ministra školství ze dne 12. února 2019 o profesním poradenství (Sb. z roku 2019, ust. 325).

PRACOVNÍ METODY:

beseda, analýza materiálů a fotografií určených k prezentaci, brainstorming.

FORMY PRÁCE:

práce ve skupinách, individuální práce.

DIDAKTICKÉ POMŮCKY:

pracovní list „Můj hrdina“, multimediální prezentace „Staňte se architektem svého štěstí“, fixy, flip charty, počítač s přístupem na internet, chytré telefony, platforma „Kariérní mapa“.

PŘEDPOKLÁDANÝ ČAS:

1 vyučovací hodina trvající 45 minut

NAVRHOVANÝ PRŮBĚH VÝUKY:

1. část (5 minut). Přivítání, vzájemné pozdravy. Po kontrole docházky se učitel zeptá žáků, jak se dnes fyzicky a psychicky cítí.

2. část (20 minut).

1. Učitel rozdělí žáky do týmů po pěti . Rozdá žákům noviny/časopisy. Požádá je, aby na list papíru napsali jméno známého člověka, který má zajímavé povolání a mohl by pro ně být inspirací.
2. Úkolem týmů je vyjmenovat všechny vlastnosti, které by měl mít člověk ve zvolené profesi (psychické, intelektuální, fyzické, sociální).
3. Dalším úkolem je uvést všechna potenciální pracovní místa pro danou osobu, včetně místa, kde by mohla pracovat.
4. Poté učitel požádá žáky, aby popsali vzdělávací dráhu. Lze použít aplikaci „Kariérní mapa“, https://mapakarier.org/ (přístup online: 25.08.2022).
5. Na závěr cvičení týmy představí svou práci.

3. část (20 minut).

1. Učitel představí multimediální prezentaci – příloha č. 2.
2. Učitel požádá žáky, aby individuálně vyplnili pracovní listy – příloha č. 1.
3. Při shrnutí hodiny učitel zdůrazní, že se často stává, že mladý člověk (ale i dospělý) může mít pochybnosti o tom, jakou profesní dráhu si vybrat. V tom případě je po diagnostice svých potřeb, možností a potenciálu vhodné hledat inspiraci ve svém nejbližším okolí (rodiče, sourozenci, příbuzní), ale i v širším okolí (např. známé osobnosti, autority v různých oborech).

VYHODNOCENÍ HODINY:

Učitel požádá žáky, aby odpověděli na otázky:

- Koho ve svém okolí považujete za autoritu? Proč?
- Jaké vlastnosti (fyzické, psychické) by měla mít osoba, aby mohla být vzorem pro následování nebo autoritou v určitém oboru?
- Co nebo kdo vás inspiruje v nejbližším okolí?

LITERATURA:

Marta W y s o c k a, Doradztwo zawodowe w starszych klasach szkoły podstawowej.

LITERATURA NA INTERNETU: https://mapakarier.org/ (přístup online: 25.08.2022).

PŘÍLOHY:

pracovní list „Můj hrdina“, Prezentace v aplikaci google: https://docs.google.com/presentation/d/1ObTyQuzSFhZbEuJqtCnkrA7BdcZYfwRc/edit?usp=sharing&ouid=117795013 65495 4234601&rtpof=true&sd=true (dostupné 25.08.22 v elektronické verzi – ke stažení).

PLÁN výuky z profesního poradenství pro žáky 4. až 6. tříd

vedené učitelem náboženství (katechetou)

Autor: Dr. Maria Koloch

TÉMA: Dvanáctiletý Ježíš v chrámě – Ježíšovo samostatné rozhodnutí.

VZDĚLÁVACÍ CÍLE:

Žák:

- zná perikopu o dvanáctiletém Ježíši v chrámě;
- vysvětluje postoje postav v perikopě;
- umí vysvětlit rozhodnutí, které Ježíš učinil; .
- uvádí příklady, kdy dítě může být vůči rodičům neposlušné;

OBSAH VÝUKY – SPECIFICKÉ POŽADAVKY:

Žák:

- uvádí zásady a zdůvodňuje motivaci k volbě (C2.3);
- zdůvodňuje vedoucí postavení Boha v lidském životě (C4.1);
- vysvětluje, v čem spočívá úcta a poslušnost vůči rodičům, opatrovníkům a učitelům (C5.1);
- zkouší se samostatně rozhodovat ve věcech, které se ho přímo či nepřímo týkají (příloha č. 3 k nařízení ministra školství ze dne 12. února 2019 o profesním poradenství (Sb. z roku 2019, ust. 325).

PRACOVNÍ METODY:

beseda, drama, samostatná práce, nedokončené věty.

FORMY PRÁCE:

práce ve skupinách, individuální práce.

DIDAKTICKÉ POMŮCKY:

Písmo svaté.

PŘEDPOKLÁDANÝ ČAS:

1 vyučovací hodina trvající 45 minut

NAVRHOVANÝ PRŮBĚH VÝUKY:

1. část (5 minut).

Zahájení katecheze písní „Jak mám najít Krista…“ (příloha č. 1). Kontrola docházky.

2. část (30 minut).

1. Učitel rozdělí žáky do pěti skupin. Každá skupina se seznámí s příběhem. Úkolem žáků je zhodnotit chování hrdiny a zdůvodnit ho. Poslední tým obdrží text z Písma svatého, podle kterého musí sehrát scénku.
2. Práce ve skupinách (příloha č. 2).
3. Shrnutí práce prvních čtyř skupin. Vedoucí skupiny oznámí písemné odpovědi a připne je na tabuli. Učitel hovoří s žáky o jednání jednotlivých postav a vyzve je, aby se seznámili s příběhem dvanáctiletého Ježíše.
4. Pátá skupina zahraje scénku ze života Ježíše (drama).
5. Katecheta dokončí povídání o tradici putování Židů do Jeruzaléma. Podle židovského zákona byl každý muž starší 13 let měl navštívit jeruzalémský chrám, aby si mohl číst Tóru. Ježíš ještě tohoto věku nedosáhl, proto nebyl podle zákona považován za dospělého. Byla to obyčejná pouť, na kterou se celá rodina vydávala jednou za rok u příležitosti svátku Pesach.
6. Učitel diskutuje se žáky a klade jim otázky (příloha č. 3) k sehrané scénce a k textu Písma svatého. (Lk 2,41–52).
7. Učitel provede shrnutí dialogu se žáky. Učitelé vnímají Ježíše jako bystrého posluchače a toho, kdo klade moudré otázky. Pohled na mladého chlapce sedícího v chrámu mezi učiteli je něco mimořádného. Matka dělá Ježíšovi výčitky, zmatená jeho postojem. Protože podle ní Ježíš nemyslí na bolest, kterou jim způsobil. Ježíš odpověděl: „Proč jste mě hledali? Cožpak nevíte, že musím být tam, kde se jedná o záležitosti mého Otce?“ – toto je první Ježíšova věta zaznamenaná v Písmě svatém. Těmito slovy Ježíš vyjádřil, že je zklamán jejich postojem, vždyť ho znali, věděli, kdo je a kde je jeho místo. Připomíná Josefovi, že jeho Otcem je Bůh. Ježíš ví, že je Boží Syn a jaký je jeho úkol na světě. V této scénce připomněl svým rodičům, že je jejich úkolem pomáhat mu růst a správně číst Boží vůli. Dítě má podle přikázání poslouchat své rodiče, ale pokud jsou tato rozhodnutí v souladu s vůlí Boží. Poslušnost vůči rodičům je poslušnost vůči Bohu a světu.

3. část (10 minut).

1. Odkaz na skupinovou práci pomocí metody nedokončených vět. Žáci navrhují, co by Ježíš udělal na jejich místě… (příloha č. 4). Návrhy mohou psát na tabuli.
2. Žáci v sešitech uvedou příklady, kdy mají právo neuposlechnout rodiče, tj. rozhodovat se sami, i když jsou nezletilí (návštěva kostela, modlitba, volba povolání, povolání, rozhodnutí proti svému svědomí atd.).
3. Modlitba na ukončení katecheze „Otče náš…“.

PŘÍLOHY:

Všechny přílohy ke stažení https://docs.google.com/document/d/10nGOPwBz0flUYqUQ15GJCjMeAk0qKQb/edit?usp=sharing&ouid=113151701644248112882&rtpof=true&sd=true (dostupné 25.08.22 v elektronické verzi – ke stažení).

4. Diagnostika v profesním poradenství – doporučené nástroje pro testování profesních předpokladů žáků na podporu profesních poradců.

V roce 2021 provedla Asociace školních a profesních poradců Polské republiky ve spolupráci s Centrem pro rozvoj vzdělávání ve Varšavě celostátní průzkum na skupině 143 profesních poradců působících na základních a středních školách. Na základě výsledků bylo zjištěno, že největší zájem profesních poradců v oblasti sebepoznání/poznání vlastních zdrojů byl o vzdělávání v oblasti práce se žáky a studenty zaměřené na využití nástrojů včetně diagnostických testů k odhalení zájmů, profesních predispozic či kompetencí. Poradci často musí používat hotové testy, dotazníky a pracovní listy, ale podle mnoha odborníků v oboru je nejdůležitější diagnostickou technikou poradenský rozhovor, tj. kladení otázek takovým obratným způsobem, aby u dotazovaného vyvolaly sebereflexi. Diskuse a debata mohou být také diagnostickým nástrojem, kdy máme možnost naslouchat argumentům mladých lidí. Mnoho testů lze najít na internetu. Je však třeba zvážit, s čím máme co do činění, zda se jedná o test, dotazník nebo psychologickou hru? Všechny je lze rozumně použít, ale nejdůležitější je náš CÍL studie, tj. položit si otázky:

- K čemu mají být údaje z diagnózy použity?
- Pro koho mají být údaje o diagnóze užitečné?
- Jak diagnózu začlenit do celého poradenského procesu?

Aby byl test spolehlivý, objektivní a relevantní, musí mít odpovídající psychometrické vlastnosti. Navštivte webové stránky Centra psychologického testování Polské psychologické asociace. Po zadání výrazu profesní poradenství do vyhledávače se zobrazí seznam mnoha položek, ale musíme si položit otázku, zda jsme oprávněni ho použít. Nejbezpečnější kategorií testu je kategorie A, tj. nástroje určené pro psychology a profesní poradce. Pro jejich použití není nutné žádné školení. Zde jsou některé z položek, které můžeme najít na portálu doradztwo.ore.edu.pl. V následující tabulce jsou uvedeny některé z nich.

Tabulka č. 7. Orientační diagnostické nástroje

DIAPREZAMUS	
	https://doradztwo.ore.edu.pl/narzedzia- diagnostyczne-dla-doradcow-zawodowych/ Diagnostický nástroj pro zkoumání schopností a profesních zájmů mladých lidí na základních a středních školách.
Labyrint profesí	
	https://doradztwo.ore.edu.pl/narzedzia-diagnostyczne-dla-doradcow-zawodowych/ Diagnostický nástroj obsahující neverbální test profesních předpokladů a zájmů žáků. Po vyhodnocení je žák přenesen do světa profesí, kde se může seznámit s profesemi.
Dotazník profesních zájmů mladých lidí *(MŁOKOZZ)*	
	https://zpe.gov.pl/a/mlodziezowy-kwestionariusz-zainteresowan-zawodowych---mlokozz/DIE0tmUzX Diagnostický nástroj pro výzkum zájmů: předmětových, inovativních, uměleckých, sociálních, manažerských a metodických. Celý test se skládá z 60 tvrzení pro každou oblast.
Identifikace předpokladů a zájmů	
	https://doradztwo.ore.edu.pl/narzedzia-diagnostyczne-dla-doradcow-zawodowych/ Balíček obsahující testy a příručky – metodický s orientačními plány hodin, obsahující základní informace o plánování kariéry a identifikaci profesních předpokladů podle stupně vývoje, na kterém se žák nachází.

Vademecum Talentu	
	https://doradztwo.ore.edu.pl/narzedzia-diagnostyczne-dla-doradcow-zawodowych/ Jedná se o soubor nástrojů, který žákům umožňuje uspořádat si informace o profesním rozvoji. Umožňuje plánování vzdělávací a profesní dráhy. Skládá se z: portfolia, sebehodnotícího listu, podpůrného listu od vrstevníka, od učitele, od rodičů, od kariérního poradce. Pro učitele jsou cenné scénáře skupinových aktivit. Nástroj obsahuje rovněž příručku pro rodiče.
Vybírám si povolání	
	https://doradztwo.ore.edu.pl/narzedzia-diagnostyczne-dla-doradcow-zawodowych/ Nástroj pro identifikaci profesních předpokladů a zájmů žáků základních škol. Skládá se z: dotazníku postojů ke světu, dotazníku zvládání obtížných situací, stupnice tvůrčích postojů, barevného testu profesních preferencí.
Poznejte své zájmy	
	https://doradztwo.ore.edu.pl/narzedzia-diagnostyczne-dla-doradcow-zawodowych/ Balíček diagnostických nástrojů a metodických materiálů na podporu procesu plánování vzdělávací dráhy dětí a mládeže.
Talent Game	
	https://doradztwo.ore.edu.pl/narzedzia-diagnostyczne-dla-doradcow-zawodowych/ Dobrodružná hra nazvaná Tajemství Aeropolisu, ve které účastníci putují po 6 zemích představujících různé profesní skupiny. Cílem hry, určené pro 3 věkové skupiny (7+, 12+ a 16+), je pomoci při volbě povolání a při hledání správného kariérního směru.

Práce (v) budoucnosti	
	https://www.pracaprzyszlosci.eu/#about Příručka s 8 autorskými scénáři včetně pomůcek a 7 autorskými pracovními listy. Modulární systém, na jehož základě lze vytvořit vlastní učební plán. Cvičení lze provádět v rámci výuky a mimoškolních aktivit. Odkazy na další zdrojové texty a webové stránky jsou uvedeny v popisech úloh.
Achtnichův test profesních předpokladů	
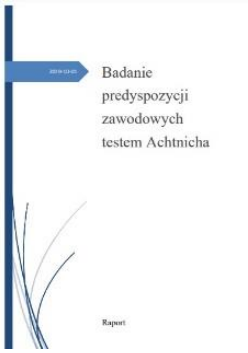	https://cwrkdiz.kalisz.pl/Images/Raport_z_diagnozy_skonnoci_zawodowych_Pozna_-_Kalisz_2020.pdf Achtnichův test je nástrojem určeným pro diagnostiku profesních sklonů. Lze jej používat u žáků starších 13 let. Jedná se o atraktivní průzkum pro mladé lidi, protože testovacím materiálem jsou fotografie pracovišť a nikoliv testové otázky. Předmětem diagnostiky v Achtnichově testu je osm potřeb lidské přirozenosti.

Stojí za to zamyslet se nad výhodami a riziky používání testů v poradenském procesu. Následující tabulku připravila Marta Koch-Kozioł v článku „Testy z profesního poradenství – co by měl poradce vědět?

Tabulka č. 8. Nevýhody a rizika testování v poradenském procesu

PŘEDNOSTI	RIZIKA
• analýza potřeb • individuální profesní hodnocení • zlepšení sebepoznání testované osoby • prohloubení a doplnění diagnózy • formalizovaná metoda poradenské práce • umožnění ověření již získaných informací • snížení vlivu subjektivního vnímání	• nesplnění psychometrických požadavků, nespolehlivé výsledky • vyvozování závěrů z tzv. psychosociálních her • zkoumá pouze jednu oblast • omezení pouze na hrubé výsledky • chybná interpretace výsledků – nedostatečná příprava a malé zkušenosti výzkumníka

Nezapomeňte, že každý výsledek diagnostiky může být pro žáka důležitý, takže bez ohledu na použitý nástroj je základem poradenský rozhovor a společná diskuse o výsledcích. Považujte testy za doplněk naší diagnózy a posouzení potenciálu žáka.

5. Pokyny pro učitele, profesní poradce, koordinátory školních aktivit v oblasti profesního poradenství

Základním právním předpisem upravujícím organizaci profesního poradenství ve škole v Polsku je nařízení ministra školství ze dne 12. února 2019 o profesním poradenství (Sb. z roku 2019, ust. 325). V souladu s ustanovením § 4 výše uvedeného nařízení: „Pro každý školní rok je ve škole vypracován program realizace profesního poradenství s přihlédnutím k vnitroškolnímu systému profesního poradenství“. V § 4 najdeme informaci, že za přípravu programu odpovídá „profesní poradce nebo jiný učitel (učitelé) odpovědný (odpovědní) za realizaci profesního poradenství ve škole, jmenovaný (jmenovaní) ředitelem školy“, tj. školní koordinátor profesního poradenství. Nařízení ministerstva školství rovněž upravuje lhůtu, do které by měl být program profesního poradenství přijat: „Program schvaluje ředitel školy po projednání s pedagogickou radou, a to do 30. září každého školního roku“ (§ 4 odst. 4 nařízení). Velmi cenné praktické rady, jak vypracovat dokumenty, získáte poslechem **webináře „Čas pro vnitroškolní systém profesního poradenství – jak plánovat a vyhodnocovat profesní poradenství“ prof. Univerzity Adama Mickiewicze dr. hab. Małgorzata Rosalska,** pedagog a profesní poradce na základní škole č. 25 v Poznani. Vysvětlila rozdíly mezi dokumenty, za které odpovídá školní koordinátor profesního poradenství. Odkaz na webinář: https://mapakarier.org/blog/.

Je důležité si uvědomit, že vnitroškolní systém profesního poradenství není program, rozvrh ani uspořádání učiva, ale **systém**, při jehož vytváření si musíme klást otázky: jaké prvky má obsahovat, jak to rozumně uspořádat (tj. rozvrhnout), jak realizovat (tj. metody, formy práce) a synergie, tj. jak tyto prvky uspořádat, aby byly účinné. Důležité je identifikovat adresáty vnitroškolního systému profesního poradenství, z nichž nejdůležitější je žák, kterého chceme rozvíjet, dále učitel, kterého chceme podporovat z hlediska poradenských kompetencí, a rodiče, kteří také hrají velmi důležitou roli v rozhodovacích procesech svého dítěte ohledně volby vzdělávací a profesní dráhy. Další otázkou jsou formy práce, tedy:

- povinná výuka profesního poradenství (10 hodin) pro žáky 7. a 8. tříd,
- výuka s třídním učitelem,
- individuální poradenství poskytované pedagogem nebo psychologem v rámci psychologické a pedagogické pomoci,
- workshopy, poradenské webináře pořádané ve spolupráci se spojenci a odborníky,
- exkurze v rámci profesního vzdělávání, setkání se zástupci profesí,
- setkání s rodiči,
- vzdělávací rady (podpora pro učitele),
- vizuální formy – webové stránky školy, školní nástěnky.

Uspořádání učiva by mělo zohledňovat rozdělení na vzdělávací stupně, od mateřské školy přes třídy 1-3, 4-6 a 7-8. Měly by být realizovány spíše schůzky se zástupci profesí než s účastí rodičů dětí v předškolních skupinách a třídách, protože by to mohlo stigmatizovat profese jako lepší nebo horší ve vztahu k rodičům žáků, kteří přicházejí do zařízení. Mimořádně důležitou roli v kontextu profesního poradenství hraje třídní učitel, který je osobou, jež vede žáky obvykle od 4. do 8. třídy základní školy. Třídní učitel má blízko k problémům žáků, doprovází je ve vzdělávacím procesu, zná jejich přednosti, silné stránky, zdroje a omezení a shromažďuje informace v diskusích s rodiči. V rámci procesu přechodu by měl provádět následující činnosti:

- v rámci vzdělávacích hodin probírat témata profesního poradenství,
- ověřovat, zda žáci mají spolehlivé informace o profesích, o které se zajímají,
- motivovat k práci, např. přípravou na zkoušku žáků osmých tříd,
- vysvětlovat různé problémy spojené s přípravou na výuku v nové škole,
- vysvětlovat přijímací řízení – vyřizování žádostí, lhůty,
- podporovat žáky při přijímacím řízení – informace o řízení, předkládání dokumentů,
- podporovat žáky s různými vzdělávacími potřebami, poskytovat informace profesnímu poradci,
- konzultovat výběr školy a povolání se školním profesním poradcem, pedagogem, školním psychologem a s rodiči.

Třídní učitelé vybírají v hodinách témata, která jsou koherentní s vzdělávacím programem realizovaným v dané třídě. Po skončení 1. a 2. pololetí předloží lektoři a učitelé všeobecně vzdělávacích předmětů koordinátorovi zprávu – výkaz splněných témat a aktivit.

Povinná výuka profesního poradenství probíhá v souladu s učivem z profesního poradenství, které je upraveno nařízením a které je optimálně uspořádáno podle 4 oblastí, tj. modulů obsažených v nařízení, nebo lineárním či problémovým způsobem. Učivo těchto hodin by mělo být vysoce specializované, tj. něco, co žádný jiný učitel ve škole neumí a nedokáže. Na druhou stranu, učivo týkající se například mezilidské komunikace, zvládání stresu nebo poznání vlastních schopností a silných stránek mohou přednášet pedagogové, psychologové, třídní učitelé a učitelé jednotlivých předmětů. Ne všechny poradenské úkoly by měl plnit profesní poradce často zaměstnaný pouze na částečný úvazek. Už samotný název napovídá, že se má jednat o systém lidí, kteří spolupracují. Úkolem koordinátora je na začátku školního roku naplánovat schůzku s realizačním týmem profesního poradenství a provést předběžné hodnocení – diagnostiku poradenských potřeb žáků, jejich vzdělávacích a profesních plánů a aspirací a dostupných zdrojů. Na tomto základě je vypracován dokument vnitroškolního systému profesního poradenství, z něhož je zřejmé, kdo je za co a kdy v oblasti profesního poradenství odpovědný, aby všichni zúčastnění věděli, jaké jsou jejich úkoly, a aby koordinátor zajistil jejich plnění. Důležitá je také spolupráce s institucemi trhu práce nebo s jinými odborníky a zařazení této problematiky do programu. Po skončení programu na konci školního roku provede koordinátor následné hodnocení a vypracuje zprávu o vnitroškolním systému profesního poradenství. Orientační vnitroškolní systém profesního poradenství, který

vypracovala prof. Univerzity Adama Mickiewicze dr. hab. Małgorzata Rosalska, je uveden na webových stránkách školy http://www.zs2poznan.com/doradztwo-zawodowe/.

6. Spolupráce učitelů a profesních poradců s rodiči, podniky, středními školami a institucemi trhu práce – příklady osvědčených postupů

V dokumentu Integrovaná strategie rozvoje dovedností 2030 jsou mezi mnoha opatřeními pro efektivní profesní poradenství uvedeny tyto kroky:

a) rozvíjení stávajících a vytváření nových metod a nástrojů používaných v profesním poradenství s ohledem na rozmanitost vzdělávacích potřeb vzdělávajících se osob;
b) zapojení rodičů/opatrovníků žáků do využívání profesního poradenství při rozvíjení vzdělávacích a profesních aspirací dětí;
c) odborné vzdělávání profesních poradců, včetně využívání různých metod, nástrojů a zdrojů podporujících plnění úkolů profesního poradenství;
d) rozvíjení internetových nástrojů podporujících plnění úkolů profesního poradenství;
e) rozvíjení systému pro poskytování informací o současné a budoucí poptávce po dovednostech, kvalifikacích a profesích;
f) podpora stávajících a vytváření nových řešení motivujících zaměstnavatele k větší spolupráci s institucemi formálního a neformálního vzdělávání;
g) dovybavení/vybavení odborných učeben a dílen pro odborné a vysokoškolské vzdělávání, mimo jiné ve spolupráci se zaměstnavateli.

Aktivity školy zaměřené na přípravu budoucích pracovníků by měly klást větší důraz na seznámení žáků s reálnými pracovními podmínkami. Do tohoto procesu by se měli zapojit nejen školní profesní poradci spolupracující s učiteli, ale i rodiče, zástupci středních škol, instituce trhu práce, zaměstnavatelé a dokonce (jak navrhovali účastníci výzkumu) zaměstnanci, kteří jsou zástupci jednotlivých profesí. Důležité je, aby zdroje informací o budoucím středoškolském studiu a o profesích byly spolehlivé a ověřené, proto by se základní školy měly stát vhodným místem pro vznik lokálních center profesního poradenství, neboť se zde setkávají všechny skupiny zapojeného do tohoto procesu.

Rodiče

První velkou skupinou těchto zapojených stran jsou rodiče. O aspiracích a volbě povolání často rozhodují osoby, které na dítě zapůsobily v jeho raném dětství. Nejčastěji je to někdo z rodiny nebo ze školy. Podpora rodičů je při volbě profesní dráhy nejdůležitější. Pokud je slabá nebo žádná, je velmi obtížné ji nahradit. I rodiče však mohou být překážkou při rozhodování. Mnoho rodičů se snaží přesvědčit své potomky, aby se vydali si vybrali profesi, po níž toužili oni sami, a neberou ohled na reálné možnosti a zájem svých dětí. Tím, že děti rodičům podlehnou, unavují se náročným studiem a poté i prací, která je nebaví, a někdy své volby litují po zbytek života. Proto je užitečné rodiče zapojit do všech aktivit profesního poradenství ve škole. Osvědčeným postupem je pozvat rodiče ke společné realizaci například série setkání tříd se zástupci různých profesí (hosty mohou být kolegové rodičů). Školy by měly transparentně informovat všechny rodiče o svých aktivitách v rámci profesního poradenství, ať už jsou prováděny na úrovni celé školy nebo třídy nebo přímo ve vztahu k jejich dětem. Osvědčilo se, že se koordinátoři profesního poradenství setkávají se všemi rodiči na první schůzce v novém školním roce, a ve druhém pololetí se setkávají s rodiči žáků osmých tříd, aby jim představili vzdělávací nabídku škol a přijímací zkoušky. Společná práce profesionálních profesních poradců, rodičů, dětí a mládeže by měla v budoucnu vést k tomu, aby zaměstnanci vstupující na trh práce vykonávali svou práci s uspokojením a nadšením.

Podnikatelé

Školy nepůsobí ve vzduchoprázdnu. Jsou jedním z ústředních prvků místního prostředí, na který se do značné míry soustředí očekávání a naděje. Společnosti a podniky, zejména v našem vysoce průmyslovém regionu, si chtějí zajistit stálý přísun kvalifikovaných pracovníků. Spolupráce se školami by proto měla být pro podnikatele velmi atraktivní a školy by měly být takové spolupráci nakloněny. Pro základní školy mohou podniky organizovat zajímavé vzdělávací aktivity, jako je praktická výuka v svých budovách nebo setkání se svými zaměstnanci. Je velmi důležité, aby děti a později mladí lidé mohli sledovat, co obnáší práce a jaké jsou povinnosti konkrétních profesí a aby mohli nahlédnout na každodenní hospodaření s financemi. Možná, že firma bude moci podpořit školu jako sponzor například vybavením dílny, kde pak zástupci firmy budou pravidelně a dobrovolně vést dílny ve svém oboru. Osvědčily se „dny kariéry“ pořádané školami, během nichž zástupci profesí představují své profese a místní zaměstnavatelé specifika odvětví, v nichž působí. Pro žáky posledních ročníků základní školy je zajímavým řešením tzv. job shadowing, tj. poznávání profese na pracovišti formou asistence, tj. bez vlastního plnění úkolů a pouze pozorováním zkušeného pracovníka. Je to dobrý způsob, jak se seznámit s realitou konkrétní profese. Pracovní zkušenosti mají velký potenciál oslabit stereotypy, zejména pokud jde o profese v profesním vzdělávání, které jsou poměrně často považovány za „horší“, protože jsou spojovány s manuální prací. Díky přítomnosti na pracovišti se může žák přesvědčit, že současná realita práce v těchto profesích je zcela jiná, než by se mohlo zdát. Odborní pracovníci často pracují v dobrých podmínkách a

nezřídka jsou placeni lépe než vystudovaní pracovníci. Je vhodné informovat veřejnost o spolupráci s hospodářskými subjekty a dělat reklamu firmě a škole.

Střední školy

Přirozenou tendencí na základních školách je, že si žáci končící 8. třídu vybírají místní střední školy z důvodu omezených možností dojíždění do vzdálených zařízení. Je důležité, aby střední školy transparentně představovaly své nabídky a umožnily žákům základních škol, aby se na vlastní oči přesvědčili, jak výuka v těchto zařízeních vypadá. Základní školy by měly navazovat trvalou spolupráci s místními středními školami zvát jejich zástupce k besedám o nabízených možnostech rozvoje. Tato spolupráce může být založena na absolventech, kteří často rádi navštěvují své bývalé školy. Absolventi, kteří nejsou o mnoho starší než současní žáci, mají mezi žáky velkou autoritu jako ti, kteří mají tento stresující přechod čerstvě za sebou. Je pro ně také snazší najít „společnou řeč“. Mezi dobré příklady středních škol patří aktivity wodzisławské Integrované ekonomické školy. Podrobně se tomu věnovala Aleksandra Bienias v článku „Společně se zaměstnavateli...“, uvedeném ve čtvrtletníku „Dialog edukacyjny“ č. 1-2 (44-45) 2019. Díky spolupráci vedení a učitelů této instituce s regionálními, celostátními a unijními zaměstnavateli se podařilo vytvořit efektivní model spolupráce a tvorby profesního vzdělávání a vytvořit vizi absolventa připraveného hrát profesní roli. Tyto aktivity zahrnují např. patronátní třídy, školní minipodniky, zahraničí stáže, Školní podnikatelské fórum, veletrh módy Fashion Day.

Instituce trhu práce

Pro správné fungování profesního poradenství potřebují školy silné a trvalé vztahy s trhem práce. Často se stává, že je snazší dosáhnout dohody na místní úrovni než na regionální. Proto by bylo vhodné vytvořit místní podpůrné sítě. S dnešními technologickými možnostmi však může být základna potenciálních spojenců velmi široká. Školy mohou navazovat kontakty s organizacemi, institucemi a firmami i vzdělávacími institucemi z celého Polska i ze světa. O navazování vztahů se subjekty, které mohou poskytnout podpůrnou síť, by měli usilovat ředitelé škol, poradci, ale i rodiče. Dobrým příkladem je město Rybnik, kde okresní úřad práce spolu s dalšími institucemi a školami tvoří od října 2006 rybnickou platformu profesního poradenství. Platforma je zamýšlena jako platforma pro rozvoj a zachování metod spolupráce, výměny myšlenek, zkušeností a informací a pro koordinaci činností poradců pracujících v různých institucích trhu práce tvořících kontinuální poradenství. Rybnické „Dny kariéry“ (letos již 14. ročník) pořádané v rámci celostátního „Týdne kariéry“ – iniciativy Asociace školních a profesních poradců Polské republiky, byly opakovaně oceněny jako nejlepší společenská kampaň na podporu plánování kariéry.

SHRNUTÍ

Výsledky naší práce poslouží jako východisko pro vytvoření modelu profesního poradenství, založeného na spolupráci odborníků ze specifických oblastí a dalších osob a subjektů, jejichž společným cílem je informovaná volba budoucí školy na základě reálných kritérií. Věříme, že tato práce, stejně jako metodické podněty pro učitele a příklady osvědčených postupů v ní obsažené, budou inspirací pro pedagogické prostředí nejen ve wodzisławském a karvinském regionu.

Literatura

KOMPAKTNÍ PUBLIKACE

1. Barbara Skałbania, Witold Pietruk, *Działania poradni psychologiczno-pedagogicznej w zakresie poradnictwa zawodowego: analiza badań własnych*, V: *Edukacja wobec zagrożeń rozwoju i bezpieczeństwa dzieci*, red. Jolanta Andrzejewska, Sabina Guz, Vydavatelství University Marii Curie-Skłodowské, Lublin 2008, s. 105–114. ISBN 978-83-227-2887-1.
2. Magdalena Piorunem, *Projektowanie przyszłości edukacyjno-zawodowej w okresie adolescencji*, Vědecké nakladatelství Univerzity Adama Mickiewicze, Poznań 2004, 266, [1] s. ISBN 83-232-1365-8.

POKRAČUJÍCÍ PUBLIKACE

1. Aleksandra Bienias, *„Z pracodawcami nam po drodze…“*, „Dialog Edukacyjny“ 2019, č. 1/2, s. 13–15.
2. Sabina Ficek, *Czy rozmawiać z małymi dziećmi o ścieżce edukacyjno-zawodowej? Realizacja doradztwa zawodowego w przedszkolu*, „Dialog Edukacyjny“ 2020, č. 3, s. 40–44.
3. Katarzyna Druczak, *Rola wychowawcy klasy w tranzycji ósmoklasisty ze szkoły podstawowej do ponadpodstawowej*, „Nowoczesne doradztwo zawodowe w Szkole Podstawowej“ 2021, č. 26, s. 5–6.
4. Witold Pietruk, *Źródła informacji zawodowej pośród uczniów szkół podstawowych*, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych“ 2021, č. 4, s. 147–159.

MATERIÁLY DOSTUPNÉ NA INTERNETU

1. *Doradztwo zawodowe w wyrównywaniu szans edukacyjnych: rekomendacje dla dyrektorów szkół, samorządów, sektora prywatnego i pozarządowego*, vyprac. Marta Wrzosek, Andrzej Pieńkowski, Katalyst Education, 13. června 2022. https://powered.pl/dokumenty/Rekomendacje_PowerED_2021_Doradztwo_zawodowe_w_wyrownywaniu_szans_edukacyjnych.pdf
2. Ewa Frołow, *O uczeniu się przez całe życie warto rozmawiać już od przedszkola*, „Zintegrowany System Kwalifikacji“ 2021, č. 4. https://kwalifikacje.edu.pl/o-uczeniu-sie-przez-cale-zycie-warto-rozmawiac-juz-od-przedszkola/